ALTERNATIEVEN VOOR INVASIEVE UITHEEMSE SOORTEN

Plant anders, bescherm de biodiversiteit

Invasive Alien Species
National Scientific Secretariat

2026

INHOUDSTAFEL

1	Alternatieven voor invasieve uitheemse planten	4
2	Kiezen voor alternatieven	10
3	Handleiding voor deze brochure	12
4	Bomen	14
5	Heesters	21
6	Groenschermen	31
7	Klimplanten	33
8	Bloemenborder	37
9	Bloemenweide	54
10	Grassen	58
11	Bodembedekkers	61
12	Varens	66
13	Waterplanten	72
14	Overzichtstabel eigenschappen alternatieven	81

ALTERNATIEVEN VOOR INVASIEVE UITHEEMSE PLANTEN

Help het milieu te beschermen door geen invasieve uitheemse soorten aan te planten

Om onze tuinen en groene ruimtes te verfraaien, importeren we talrijke uitheemse sierplanten uit de hele wereld. De meeste blijven braaf staan waar ze zijn geplant. Maar sommige van deze planten zijn echte globetrotters en verspreiden zich buiten de grenzen van je tuin. Wanneer ze daar schade veroorzaken worden ze als invasieve uitheemse soorten bestempeld.

Wanneer is een plant invasief?

Invasieve uitheemse planten worden door wetenschappers gedefinieerd aan de hand van precieze criteria.

Een invasieve, uitheemse plant is een plantensoort die:

1) **Door de mens buiten zijn natuurlijk verspreidingsgebied is gebracht,** een zogenaamde "uitheemse" soort;

2) De neiging heeft zich **verder te verspreiden vanuit de plaats waar ze aangeplant is;**

3) In staat is om zich te vestigen **in het natuurlijk milieu** en daar populaties in stand te houden;

4) De neiging heeft om daar **zeer dense populaties** te vormen die **andere soorten verdringen.**

Uitheemse soorten die aan al deze criteria voldoen, kunnen als invasief worden beschouwd. Van de tienduizenden uitheemse plantensoorten en -variëteiten die in onze groene ruimtes zijn geïntroduceerd, hebben slechts enkele honderden een bewezen invasief potentieel. Het probleem dat deze soorten veroorzaken is ernstig en de gevolgen voor de natuur zijn aanzienlijk. Deze planten zijn vooral schadelijk voor aquatische milieus, boshabitats en kustduinen.

Het **invasief potentieel** van planten moet regelmatig worden geëvalueerd om nieuwe dreigingen te identificeren op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten en nieuwe uitheemse soorten die in de handel verkrijgbaar zijn.

Het invasief potentieel van een uitheemse soort verwijst naar het vermogen om zich snel te verspreiden en te vermenigvuldigen in een nieuwe omgeving, waarbij lokale soorten worden verdrongen. Soorten met een groot invasief potentieel kunnen ecosystemen uit balans brengen en aanzienlijke ecologische schade veroorzaken.

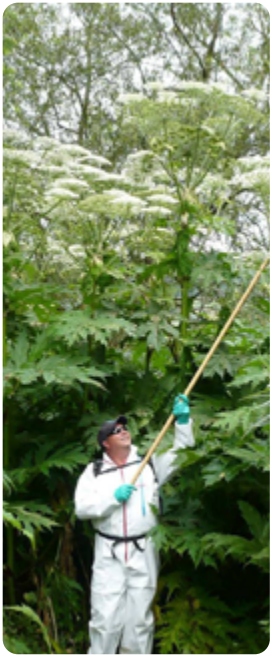
Waarom zorgen ze voor problemen?

De impact van invasieve uitheemse planten kan aanzienlijk en soms onomkeerbaar zijn. Wanneer ze geïntroduceerd worden in een gebied waar hun ziekteverwekkers, concurrenten en predatoren afwezig zijn, kunnen ze het zeer goed doen. Ze domineren de vegetatie, verdringen inheemse planten en kunnen zo leiden tot een afname van de plantendiversiteit. Deze vervlakking van de flora kan vervolgens gevolgen hebben voor de diersoorten die zich ermee voeden. Het resultaat is een aanzienlijk verlies aan biodiversiteit.

Klimplanten, bodembedekkers en waterplanten van uitheemse oorsprong hebben vaak een groot invasief potentieel. Door hun zeer snelle groei en hun neiging om dense populaties te vormen, kunnen ze zich snel verspreiden en andere plantensoorten verdringen.

Maar dat is niet het enige negatieve gevolg van hun aanwezigheid. Invasieve planten kunnen ook ecosystemen ontregelen door:

- plantenziekten te verspreiden;
- de eigenschappen van de bodem en de beschikbaarheid van voedingsstoffen te veranderen;
- waterwegen letterlijk en figuurlijk te verstikken;

Hun impact kan ook een bron zijn van sociaal-economische overlast. Bijvoorbeeld door:

- infrastructuur te beschadigen;
- zich in landbouwgebieden te verspreiden;
- de toegang tot bepaalde terreinen te belemmeren;
- recreatieve activiteiten te bemoeilijken, zoals hengelen en watersporten;
- de menselijke gezondheid te schaden – planten zoals reuzenberenklauw kunnen bijvoorbeeld ernstige brandwonden veroorzaken, terwijl andere dan weer allergeen zijn.

Uiterst hardnekkige soorten

Het is duur en moeilijk om invasieve planten in de natuur te verwijderen als ze zich eenmaal hebben gevestigd. Ze beschikken bijvoorbeeld over een bijzonder regeneratievermogen waardoor ze moeilijk te rooien zijn.

Ook in tuinen en groene ruimtes gedragen invasieve uitheemse planten zich als buitengewoon hardnekkig onkruid dat moeilijk te verwijderen is. Sommige bamboesoorten zijn erg moeilijk te verwijderen omdat ze zich gemakkelijk regenereren uit kleine stukjes wortelstokken. Het is ook geen sinecure om invasieve waterplanten te bestrijden.

Alleen door vol te houden en goede beheerspraktijken te hanteren, kunnen hun populaties worden uitgeroeid en lokaal worden geëlimineerd.

Hoe kan deze overlast worden voorkomen?

Gelukkig kan iedereen op zijn eigen niveau actie ondernemen om te voorkomen dat invasieve uitheemse planten in de natuur worden geïntroduceerd of verspreid:

- door zorgvuldig de plantensoorten te kiezen die u wilt planten;
- door te controleren of de planten die u wilt uitplanten vrij zijn van andere soorten (onkruid en uitheemse bodemdieren);
- door de juiste maatregelen te nemen voor het beheer van groenafval.

Deze gids geeft u praktische handvaten en legt uit hoe u dit kunt aanpakken.

Wetgeving

De Europese Verordening nr. 1143/2014 heeft als doel de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse planten en dieren binnen de Europese Unie te voorkomen en/of beperken. De verordening gebruikt een lijst van invasieve uitheemse soorten die als zorgwekkend voor de Unie worden beschouwd. Het is verboden om deze soorten binnen het grondgebied van de Europese Unie te brengen, te houden, te (laten) kweken of telen, vervoeren (behalve voor destructie), in de handel te brengen, te gebruiken en achter te laten in de natuur.
De planten van de Unielijst staan opgelijst op www.iasregulation.be/nl/358/.

Het Soortenbesluit van de Vlaamse regering van 15/05/2009 regelt de introductie en het beheer van invasieve uitheemse soorten in Vlaanderen.
Het Soortenbesluit vernoemt de mogelijkheid tot opstellen van een Vlaamse lijst van invasieve uitheemse soorten, maar deze optie is tot op heden nog niet gebruikt.

Het Waalse decreet van 05-02-2019 regelt de introductie en het beheer van invasieve uitheemse soorten in Wallonië. Naast andere maatregelen definieert het twee lijsten van uitheemse planten die als zorgwekkend voor Wallonië worden beschouwd:

- De **eerste lijst** omvat 17 invasieve soorten die als zeer schadelijk voor het milieu worden beschouwd. Het aanplanten van deze soorten en het dumpen van hun groenafval is verboden in heel Wallonië.
- De **tweede lijst** omvat 26 andere invasieve planten waarvan het aanplanten en het dumpen van hun groenafval verboden is binnen 50 m van waterlopen en locaties met een beschermde status sensu Waalse Natuurbeschermingswet.

De Brusselse verordening inzake natuurbehoud en milieu van 01/03/2012 voorziet in de uitvoering van maatregelen om de vestiging van nieuwe invasieve soorten op het regionale grondgebied te voorkomen en om de impact van reeds aanwezige soorten te beperken, indien mogelijk ook door uitroeiing. Ook deze ordonnantie gaat gepaard met een lijst van planten waarvan de introductie in de natuur, evenals de verkoop, overdracht van gratis of tegen betaling, ruil en verwerving verboden is. Momenteel staan er 46 soorten op deze lijst.

Meer weten ?

U kan op de website van het Nationaal Wetenschappelijk Secretariaat voor Invasieve Uitheemse Soorten (www.iasregulation.be/slimkweken), op www.ecopedia.be en op de website van Leefmilieu Brussel meer informatie vinden over onderwerpen zoals:

- de biologie van invasieve uitheemse planten;
- de identificatie van talrijke soorten;
- advies om de verspreiding van invasieve uitheemse soorten in tuinen en groene ruimtes tegen te gaan;
- goede praktijken voor een verantwoord beheer van groenafval;
- de gedragscode die samen met de actoren uit de sierteeltsector (producenten, verkopers, landschapsarchitecten en tuinaannemers) werd opgesteld.

Code goede praktijk

Er werd samen met de professionals uit de Belgische sierteeltsector een vrijwillige gedragscode opgesteld om de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten tegen te gaan. De ondertekenaars verbinden zich ertoe om verschillende maatregelen toe te passen doorheen de hele keten, waaronder:

1) het stopzetten van de verkoop van soorten met een grote impact die zijn opgenomen op een zogenaamde "**consensuslijst**", 2) het verspreiden van informatie over en het etiketteren van soorten die voorkomen op een "**waarschuwingslijst**" waar soorten op staan die problemen veroorzaken indien ze in de nabijheid van natuurlijke milieus worden aangeplant, en 3) het invoeren van **bioveiligheidsmaatregelen** om elke onbedoelde verspreiding te voorkomen. De gedragscode moedigt ook het gebruik van alternatieve planten zoals opgelijst in deze gids aan. In zijn totaliteit dragen deze engagementen bij aan de bescherming van de biodiversiteit en ondersteunen ze een duurzame sierteelt.

KIEZEN VOOR ALTERNATIEVEN

Alternatieve planten zijn plantensoorten met een laag invasief potentieel die als vervanging kunnen dienen voor invasieve uitheemse soorten in de sierteelt in België. Het gaat over planten met vergelijkbare decoratieve en/of functionele eigenschappen als invasieve soorten, maar die geen risico vormen voor de biodiversiteit. In een natuurlijke tuin en gedifferentieerd beheerde groene ruimtes wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van inheemse alternatieve planten. Deze zullen de lokale fauna veel meer ten goede komen.

Ondanks het zeer brede aanbod aan sierplanten op de markt, is het niet altijd eenvoudig om een inheemse plant te vinden die morfologisch vergelijkbaar is met een invasieve plant, dezelfde sierfuncties heeft, onder dezelfde omstandigheden groeit én verkrijgbaar is in kwekerijen of tuincentra. We hebben echter ons best gedaan om zoveel mogelijk aan deze verschillende criteria te voldoen. De alternatieve planten die in deze gids worden voorgesteld, zijn voornamelijk inheems en de voorgestelde uitheemse alternatieven hebben geen bewezen invasief potentieel. De selectie van planten in deze gids is niet volledig, er zijn natuurlijk nog veel andere soorten.

Reuzenbalsemien

Impatiens glandulifera

Herkomst: Himalaya

Habitat: Natte tot vochtige, natuurlijke en ruderale habitats zoals alluviale bossen, ruigten, braakland en bermen. Vaak langs waterlopen.

Problematiek: Vormt dense populaties langsheen waterwegen wat een negatief effect heeft op de inheemse flora. Lokt bestuivers naar zich toe wat negatief is voor andere planten. Verhoogt de kans op erosie van dijken.

Grote kattenstaart

Lythrum salicaria

juni-sept. 60-180 cm

Winterharde vaste plant die goed gedijt in vochtige omstandigheden en prachtige aren van helder karmijnroze produceert in de zomer. Staat best in de zon, in de buurt van water, in een bed of in een natuurlijke tuin waar de grond koel blijft, zelfs in de zomer.

Raad voor een tuin zonder invasieve uitheemse planten

1. Weet wat je plant

Informeer naar de planten die je wilt kopen, controleer of het niet om invasieve uitheemse soorten gaat en gebruik indien nodig alternatieven zonder bewezen invasief potentieel. Een tuin of openbare ruimte kan op een ecologische manier worden aangelegd en tegelijkertijd esthetisch en functioneel zijn.

De lijsten met invasieve uitheemse planten zijn beschikbaar op www.iasregulation.be/slimkweken.

2. Vermijd verstekelingen

Neem de tijd om nieuwe planten zorgvuldig te inspecteren voordat je ze in de tuin of in een groene ruimte uitplant – of het nu gaat om waterplanten of potplanten. Ze kunnen namelijk verontreinigingen zoals algen, ongewenste planten of zelfs landplatwormen met zich meedragen. Door deze verstekelingen te verwijderen, wordt jouw tuin beschermd én beperk je de verspreiding van invasieve uitheemse soorten.

3. Hou ze in toom

Zorg ervoor dat planten zich niet buiten de grenzen van je tuin verspreiden. Als er reeds invasieve planten in de tuin aanwezig zijn, verwijder dan regelmatig uitlopers en zaailingen om verdere verspreiding te voorkomen. Let wel op dat je verantwoordelijk omgaat met dit snoeiafval zodat je ze niet alsnog per ongeluk verder verspreidt.

4. Een verantwoord beheer van groenafval

Het ongeoorloofd dumpen van groenafval bevordert de verspreiding van invasieve planten. Groenafval mag nooit in de natuur worden gedumpt, omdat het zaden of fragmenten van planten kan bevatten die terug kunnen opschieten. Het dumpen van tuinafval in de natuur is bij wet verboden en wordt bestraft met een boete. Om je te ontdoen van tuinafval zijn er in alle gemeenten inzamelcentra, of je kunt het composteren.

HANDLEIDING VOOR DEZE BROCHURE

Kies voor één van de planten in deze gids en draag bij aan het behoud van onze natuur.

In deze gids vind je planten die een gelijkaardige functie hebben als invasieve uitheemse planten en die dus in de plaats van populaire invasieve uitheemse soorten kunnen gebruikt worden. De beschreven soorten worden in **10 groepen** onderverdeeld, al naargelang de functie die ze vervullen. Aan het begin van elke groep worden ook enkele voorbeelden gegeven van invasieve uitheemse planten die moeten worden vermeden:

Groep	Beschrijving
Bomen	Sierbomen (solitair of in een rij aangeplant)
Heesters	Heesters voor hagen, heggen (anti-erosie of bermversterkende werking) en sierheesters
Groenschermen	Groenblijvende of bladverliezende planten die snoeien verdragen
Klimplanten	Klimplanten (al dan niet met ondersteuning)
Bloemenborder	Kruidachtige planten die in massieven of individueel gebruikt worden in bloemperken en gemengde borders
Bloemenweide	Eenjarige of meerjarige kruidachtige planten die gebruikt worden voor de aanleg van een bloemenweide
Grassen	Overblijvende grassen die een natuurlijke zwier aan de tuin geven en in de herfst en winter voor meer structuur zorgen
Bodembedekkers	Bodembedekkende of tapijtvormende planten
Varens	Kruidachtige vaste planten die gebruikt kunnen worden in een halfschaduwborder. Groenblijvende varens kunnen bovendien gebruikt worden als bodembedekker
Waterplanten **Moeras, drijvend, ondergedoken**	Planten die gebruikt worden voor de inrichting van vijvers en oevers

De soorten worden beschreven aan de hand van onderstaande pictogrammen:

Legende van de pictogrammen

Levenscyclus

- Eenjarig
- Meerjarig
- Tweejarig

Blootstelling

- Schaduw
- Halfschaduw
- Zon

Zuurtegraad van de bodem

- Plant die verschillende zuurtegraden verdraagt
- Plant die een basische bodem verkiest
- Plant die een neutrale bodem verkiest
- Plant die een zure bodem verkiest

Waterbeschikbaarheid

- Droge bodem
- Normale bodem
- Vochtige bodem

Bijzondere eigenschappen

- Opvallende bloei
- Opvallend blad
- Groenblijvend
- Vruchten eetbaar voor dieren
- Giftig
- Aantrekkelijk voor bestuivers - drachtplant

BOMEN

Enkele voorbeelden van invasieve uitheemse bomen en hun alternatieven.

Invasieve uitheemse soort	Statuut	Alternatieve planten
Vederesdoorn (*Acer negundo*)	CODE ⚠	Veldesdoorn/Spaanse aak (*Acer campestre*), Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), Zwarte els (*Alnus glutinosa*), Wilg (*Salix spp.*), Gewone/Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Peervormige/Tamme lijsterbes (*Sorbus domestica*)
Grijze streepjes(bast)esdoorn (*Acer rufinerve*)	CODE ⊗	Veldesdoorn/Spaanse aak (*Acer campestre*), Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), Haagbeuk (*Carpinus betulus*)
Hemelboom (*Ailanthus altissima*)	EU ⊗	Gewone es (*Fraxinus excelsior*), Gewone/Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*)
Zachte of Pennsylvaanse es (*Fraxinus pennsylvanica*)	CODE ⚠	Gewone es (*Fraxinus excelsior*), Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*)
Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*)	CODE ⊗	Gewone vogelkers (*Prunus padus*), Zoete kers/Boskers (*Prunus avium*), Gewone/Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*)
Amerikaanse eik (*Quercus rubra*)	CODE ⚠	Wintereik (*Quercus petraea*), Zomereik (*Quercus robur*)
Valse acacia (*Robinia pseudoacacia*)	CODE ⚠	(Gewone) goudenregen (*Laburnum anagyroides*), Boswilg/Waterwilg (*Salix caprea*), Gewone es (*Fraxinus excelsior*)

EU ⊗ **EU-lijst:** Soort opgenomen op de lijst van soorten die zorgwekkend zijn voor de Europese Unie

CODE ⊗ **CODE – Consensus:** Soort opgenomen op de consensuslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

CODE ⚠ **CODE – Waarschuwing:** Soort opgenomen op de waarschuwingslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

Hemelboom

Ailanthus altissima

Herkomst: China

Habitat: Rotsige habitats, droge graslanden, duinbossen, stenige substraten en verstedelijkt gebied.

Problematiek: Verdringt de inheemse vegetatie door zijn snelle groei en productie van toxines in de bodem. De soort verhoogt de stikstofconcentratie en pH van de bodem en kan de waterbeschikbaarheid verlagen. Beschadiging infrastructuur door wortels.

Lijsterbes

Sorbus aucuparia

mei-juni 15 m

Rijzige boom met donkergroene, ingesneden bladeren met gele en rode herfstkleuren. De witte bloemen gaan in de herfst over naar trossen vol eetbare oranjerode vruchten die veel vitamine C bevatten. De lijsterbes houdt van een lichte, luchtige en niet te kalkrijke bodem. Verschillende cultivars die variëren in silhouet, herfskleur en besdikte en aantal.

Amerikaanse vogelkers

Prunus serotina

Herkomst: Noord-Amerika

Habitat: Droge tot vochtige zandige bodems, open plekken in bossen, lichtrijke bosgebieden, en diverse open halfnatuurlijke habitats, variërend van wetlands tot duingebieden.

Problematiek: Vormt dichte struwelen die de bosverjonging verstoren, de plantendiversiteit verarmen en zowel de bodem als de beschikbaarheid van water beïnvloeden. De invasie heeft een sterke negatieve impact op open habitats die rijk zijn aan zeldzame soorten, zoals heiden, droge graslanden en duinen.

Gewone vogelkers

Prunus padus

mei-juni 15 m

Kleine, rijzige boom met ronde kruin en afhangende takken, tot 15 m hoog. Herfstverkleuring in rode en koperkleurige tinten. Trossen witte bloemen met amandelgeur. De rijpe zwarte vruchten zijn bitter en zuur maar worden gegeten door vogels. De vruchten geven vlekken. Schaduwtolerant, gevoelig voor bladluizen. Bekende cultivar: 'Watereri' met lange trossen.

Spaanse aak

Acer campestre

mei 12 m

Middelgrote boom met dichte, onregelmatige, bolvormige kruin. Bladeren verkleuren in de herfst van donkergroen naar geel. Gevleugelde vruchten. Groeit op elke bodem, behalve arme en droge of drassige grond. Verdraagt schaduw, kalk en zout; geschikt voor rij of dreef. Enkele cultivars: 'Elsrijk'; dwergvariëteit 'Nanum'; 'Red Shine' met paarse jonge blaadjes.

Noorse esdoorn

Acer platanoides

april 25 m

Grote boom met een gebarsten, donkergrijze schors. 5 tot 7 lobbige bladeren. Gele bloemen groeien uit tot kleine 'helikoptertjes'. De boom verdraagt elk bodemtype dat niet te zuur, turfhoudend of drassig is. Verdraagt geen bestrating rond de voet en is gevoelig voor bladluizen. Meerdere cultivars met andere bladkleur beschikbaar.

Gewone esdoorn

Acer pseudoplatanus

mei 20-30 m

Boom met prachtig, donkergroen en handvormig blad dat goudgeel kleurt in de herfst. Deze grote boom heeft een zeer dichte, ronde kroon en wordt vaak geïsoleerd gebruikt of als lijnboom of windscherm. Hij is krachtig en snelgroeiend en verdraagt overtollig water beter dan andere esdoornsoorten, maar is gevoeliger voor ziekten en zout.

Zwarte els

Alnus glutinosa

maart-april 20-30 m

Middelgrote boom met piramidale vorm door slanke stammen en bijna horizontale takken. De donkergroene, glanzende, leerachtige bladeren blijven lang zitten. In de winter hangen fijne mannelijke katjes aan de takken. De vruchten van vorig jaar vormen donkerbruine kegels die contrasteren met de bloemen. Geschikt voor drassige, arme grond.

Ruwe berk

Betula pendula

maart-april ↥ 20 m

Boom met een treurende, onregelmatige, luchtige groeiwijze. Het blad is zeer fijn ingesneden, lichtgroen en verkleurt geel in de herfst. De schors schilfert met de jaren en wordt wrattig aan de basis. 'Youngii' is een zilverkleurige cultivar.

Beuk

Fagus sylvatica

mei ↥ 20 m

Grote boom met afgeronde kruin en grijze schors. Bladeren verkleuren in de herfst van diepgroen tot koper. Gedijt op een humusrijke bodem, verdraagt armere omstandigheden. Verdraagt snoeien. Eetbare beukennootjes. Enkele cultivars: paarse 'Purpurea'; gepanacheerde 'Albomarginata'; varenblad 'Asplenifolia'; gekrulde 'Tortuosa'; treurversie 'Pendula'.

Gewone es

Fraxinus excelsior

april-mei ↥ 20-30 m

Grote boom met fluweelzwarte bloemknoppen en donkergroene, lancetvormige samengestelde bladeren die geel verkleuren in de herfst. Deze snelgroeiende boom ontwikkelt in de loop der jaren een elegante, luchtige groeiwijze. Hij is goed bestand tegen de kou. Sommige cultivars zijn minder gevoelig voor essenziekte.

UITHEEMS

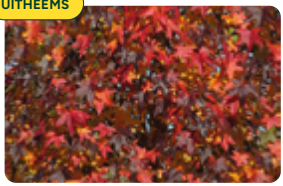
(Gewone) goudenregen

Laburnum anagyroides

mei-juni ↥ 6-8 m

Opgaande struik die kan uitgroeien tot een meerstammige boom. De bloei is uitbundig met goudgele hangende trossen van 10 - 25 cm lengte, de bloemen geuren niet. De peulen, bladeren en jonge twijgen zijn zacht behaard. De goudenregen verkiest een positie in de zon of halfschaduw, in een goed doorlatende vruchtbare grond die bij voorkeur kalkrijk is.

UITHEEMS

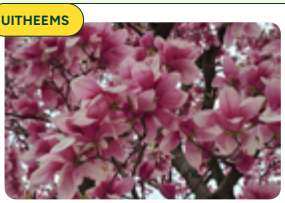
Amerikaanse amberboom

Liquidambar styraciflua

april-mei 20-25 m

Kegelvormige boom tot 20 m met glanzende bladeren die prachtig donkerbrons, rood en oranje verkleuren in de herfst. Verdraagt alkalische omstandigheden als de grond diep is. De boom verdraagt verharding en kan dus geplant worden in gebieden met bestrating.

UITHEEMS

Beverboom of Gewone magnolia

Magnolia x soulangeana

april-mei 5-8 m

Middelgrote, langzaam groeiende, bladverliezende boom met een bossige, meerstammige vorm en brede vertakking. Bloemen tot 30 cm diameter hebben de vorm van een kopje. Ze variëren in kleur van wit tot violet. De boom moet beschermd worden tegen koude wind en kan best niet verplant worden. Meer dan 40 cultivars die verschillen in bloemkleur en -vorm.

UITHEEMS

Zwarte tupeloboom

Nyssa sylvatica

juni-juli 10-20 m

Grote, langzaam groeiende, brede, kegelvormige boom. De bladeren hebben spectaculaire tinten in de herfst. De bladeren zijn glanzend en gladgerand. De bloempjes zijn groenwit en eerder onopvallend. Verkiest volle zon of halfschaduw en beschut tegen schrale winden en een pH-gehalte tussen neutraal en zuur en een humusrijke, goedgedraineerde grond.

UITHEEMS

Perzisch ijzerhout

Parrotia persica

jan.-feb. 8 m

Boom met brede kroon die tot 8 m hoog wordt. Kenmerkende afbladderende schors. De boom heeft helderrode bloemen in de winter en het vroege voorjaar. De herfstbladeren hebben een vurige kleur. Hier geldt: hoe zuurder de grond, hoe mooier de herfstverkleuring.

UITHEEMS

Kerspruim

Prunus cerasifera

mei-juni 5-8 m

Middelgrote, bladverliezende boom of heester met ronde kroon en vaak lage vertakking; op de markt als laag-, half- of hoogstam. Eerst losse groei, later bredere kroon. Bloeit vroeg op naakt hout met lichtroze, geurende komvormige bloemen. Daarna kleine, eetbare, zoete vruchten. Verkiest een standplaats in volle zon en doet het goed in iedere grondsoort.

Zoete kers

Prunus avium

apr.-mei 20 m

Boom met ronde kruin, overvloedige voorjaarsbloesems, mooie herfstverkleuring en zeer decoratieve schors. De boom speelt dus in alle seizoenen zijn troeven uit. Vanaf april ontluiken de bloesems, de bloei is kort maar krachtig. De kleine, rode vruchten zijn eetbaar. Cultivar 'Plena' is een kleinere variant met mooie, dubbele bloempjes.

Wintereik

Quercus petraea

april-mei 20-30 m

Majestueuze boom die 40 m hoog kan worden. Bereikt respectabele leeftijd, maar groeit langzamer dan de zomereik. De eikels worden gegeten door een aantal dieren - maar een grote hoeveelheid kan giftig zijn voor vee. Deze eik geeft de voorkeur aan zanderige leemgrond die niet kalkrijk en niet te droog is.

Zomereik

Quercus robur

april 30 m

Majesteuze boom die 40 m hoog kan worden. Robuuster dan de wintereik. De eikels worden gegeten door een aantal dieren - maar een grote hoeveelheid kan giftig zijn voor vee. Gedijt op een voedsel- en kalkrijke bodem die goed water ophoudt. Verdraagt zowel wateroverlast als perioden van droogte. Niet gevoelig voor zout. Verschillende cultivars beschikbaar.

Boswilg of Waterwilg

Salix caprea

feb.-maart 2-10 m

Elegante wilg die aan het einde van de winter zilverkleurige katjes met een fluweelachtige textuur produceert. De katjes worden later geel en ogen zeer decoratief op de kale, glanzende takken. Deze wilg is een zeer gemakkelijke plant om te kweken in elke ondiepe grond, zelfs één die relatief droog is in de zomer.

Kleinbladige linde

Tilia cordata

juni 25 m

Grote, traaggroeiende boom met hartvormige blaadjes die geel kleuren in de herfst. Geurige bloemen met veel nectar die worden gebruikt in kruidendranken. Hij gedijt op alle bodemtypes, maar verkiest een voedingsrijke, neutrale tot zure bodem. Verdraagt bestrating aan zijn voet, droogte en snoeien. Verschillende cultivars, waaronder ook bladluisbestendige.

Elsbes

Torminalis glaberrima

mei-juni 15 m

Grote boom met gelobde, groene bladeren die qua vorm wat weghebben van een esdoorn. Ze nemen bovendien prachtige herfstkleuren aan. In het midden van het jaar zijn de takken bedekt met lichtgevende, witte, zoete bloemen. Dit wordt gevolgd door trossen ovale, roodbruine vruchten die erg gewaardeerd worden door vogels.

Veldiep of Gladde iep

Ulmus minor

maart-april 20-30 m

Grote bladverliezende boom met aantrekkelijk goudgeel blad in de herfst en decoratieve roodgetinte vrucht. Hij verdraagt kou goed, kan tegen kalk in de bodem en past zich aan elke diepe grond aan, zelfs droge in de zomer. De cultivar ‘Suberosa’ heeft een kurkachtige schors.

HEESTERS

Enkele voorbeelden van invasieve uitheemse heesters en hun alternatieven.

Invasieve uitheemse soort	Statuut	Alternatieve planten
Amerikaans krentenboompje (*Amelanchier lamarckii*)	CODE	Europees krentenboompje (*Amelanchier ovalis*), Amelanchier laevis 'Ballerina'*, Meidoorn (*Crataegus spp.*), Sleedoorn (*Prunus spinosa*), Kerspruim (*Prunus cerasifera*)*
Valse indigo (*Amorpha fruticosa*)	CODE	Brem (*Cytisus scoparius*), kruipbrem (*Genista pilosa*)
Struikaster (*Baccharis halimifolia*)	EU	Duindoorn (*Hippophae rhamnoides*)
Mahonie (*Berberis aquifolium - Mahonia aquifolium*)	CODE	Hulst (*Ilex aquifolium*), Zuurbes (*Berberis vulgaris*), Sneeuwbal (*Viburnum tinus*)*
Vlinderstruik (*Buddleja davidii*)	CODE	Monnikspeper (*Vitex agnus-castus*)*, Brem (*Cytisus scoparius*), wilde liguster (*Ligustrum vulgare*)
Canadese Kornoelje (*Cornus sericea*)	CODE	Rode Kornoelje (*Cornus sanguinea*)
Smalle of Smalbladige olijfwilg (*Elaeagnus angustifolia*)	CODE	Duindoorn (*Hippophae rhamnoides*), meidoorn (*Crataegus spp.*), Boswilg/Waterwilg (*Salix caprea*), Wilde liguster (*Ligustrum vulgare*), Schijnhulst (*Osmanthus x burkwoodii*)*
Chinese liguster *(Ligustrum sinense)*	CODE	Gewone liguster (*Ligustrum vulgare*)
Laurierkers (*Prunus laurocerasus*)	CODE	Hulst (*Ilex* aquifolium), Venijnboom (*Taxus baccata*), Gewone klimop (*Hedera helix*), Wilde liguster (*Ligustrum vulgare*), Haagbeuk (*Carpinus betulus*), Beuk (*Fagus sylvatica*)

Invasieve uitheemse soort	Statuut	Alternatieve planten
Pontische rododendron (*Rhododendron ponticum*)	CODE ⚠	Wilde kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*), sneeuwbal (*Viburnum tinus*)*, Rotsheide (*Pieris japonica*)*, andere soorten Rododendron*
Fluweelboom (*Rhus typhina*)	CODE ⊗	Wilde kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*), Gewone/wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Gelderse roos (*Viburnum opulus*)
Veelbloemige roos (*Rosa multiflora*)	CODE ⚠	Hondsroos (*Rosa canina*), Franse roos (*Rosa gallica*), Muskusroos (*Rosa x moschata*), Damascenerroos (*Rosa x damascena*)
Rimpelroos (*Rosa rugosa*)	CODE ⊗	Hondsroos (*Rosa canina*), Franse roos (*Rosa gallica*), Floribundarozen (*Rosa x floribunda*), Polyantharozen (*Rosa x polyantha*)
Noord-Amerikaanse Spirea (*Spiraea alba, S. douglasii*)	CODE ⊗	Koninginnekruid (*Eupatorium cannabinum*), Moerasspirea (*Filipendula ulmaria*), Wilde liguster (*Ligustrum vulgare*), Monnikspeper (*Vitex agnus-castus*)*, Wollige sneeuwbal (*Viburnum lantana*)

EU ⊗ **EU-lijst:** Soort opgenomen op de lijst van soorten die zorgwekkend zijn voor de Europese Unie

CODE ⊗ **CODE – Consensus:** Soort opgenomen op de consensuslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

CODE ⚠ **CODE – Waarschuwing:** Soort opgenomen op de waarschuwingslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

Struikaster

Baccharis halimifolia

Herkomst: Noord-Amerika

Habitat: Zouttolerant - kustduinen, slikken en schorren. Ook in ruderale omgevingen zoals wegbermen.

Problematiek: De soort is competitief zeer sterk en verdringt kwetsbare, kustgebonden plantengemeenschappen. Giftig voor vee, allergeen stuifmeel.

Duindoorn

Hippophae rhamnoides

apr.-mei ↥ 5 m

Tweehuizige, stekelige struik met roodachtige schors en blad met zilveren onderkant. Vormt eetbare, oranjegele bessen rijk aan vitamine C en geliefd bij vogels. Groeit in volle zon op kalkrijke bodem. Verdraagt zout en wind. Stevig wortelstelsel dat kan woekeren via uitlopers. Enkele cultivars: 'Inermis' met weinig doornen; mannelijke 'Polmix'.

Chinese liguster

Ligustrum sinense

Herkomst: Oost-Azië

Habitat: Bosranden, braakliggende terreinen, alluviale bossen en oeverbossen, halfnatuurlijke ruderale habitats.

Problematiek: Vormt dichte struwelen die de inheemse flora verdringen en de bosverjonging blokkeren. Deze struwelen impacteren de bodem, de nutriëntenkringloop en bodemdieren.

Liguster

Ligustrum vulgare

juni-juli ↥ 3 m

Kleine semi-wintergroene struik met kleine ovale en gepunte blaadjes. In de zomer verschijnen kleine, geurige bloemtrosjes. Zowel de zwarte bessen als de bladeren zijn giftig. Ligusterplanten houden van een gedraineerde, luchtige en vruchtbare bodem en verdragen goed vorst en zout. Enkele cultivars: de bladhoudende 'Atrovirens' en goudgele 'Aureum'.

UITHEEMS

Japanse esdoorn

Acer palmatum

april-juni 3-10 m

Kleine, traaggroeiende boom met sierlijke, gelobde, kleurrijke bladeren die scharlakenrood of geel verkleuren in de herfst. Er zijn veel cultivars om uit te kiezen. De boomgrootte, bladkleur en insnijding variëren per cultivar.

UITHEEMS

Grootbloemige krentenboom

Amelanchier laevis 'Ballerina'

april-mei 2-4 m

Zeer elegante struik met een overvloedige witte bloei in het voorjaar, gevolgd door blauwviolette, eetbare vruchten die geliefd zijn bij vogels. Het loof verkleurt prachtig in de herfst. Zeer winterhard. Heeft liefst een plekje in de zon of halfschaduw, op een goed gedraineerde bodem.

Krentenboompje

Amelanchier ovalis

mei 3 m

Grote, rechtopgroeiende heester met ovale, matgroene bladeren die in het najaar koper- en roodkleurig worden. Geurige bloemtrossen in mei, gevolgd door roodzwarte vruchten in de herfst die rauw of gekookt eetbaar zijn. Verdraagt snoei en groeit op elke bodem, liefst kalkrijk. Niet verwarren met het invasieve Amerikaans krentenboompje.

Zuurbes

Berberis vulgaris

mei-juni 2-4 m

Struik met opgaande tot overhangende groei en boogvormige takken met lange dorens. Bladeren kleuren in herfst oranje, geel, rood of purper. Bloeit in het voorjaar met hangende trossen citroengele bloemen met lichte, onaangename geur die overgaan in ronde, felrode, zure bessen, geliefd bij vogels. Licht giftig maar vruchten soms voor jam of siroop gebruikt.

UITHEEMS

Meloenboompje of Winterzoet

Chimonanthus praecox

dec.-maart 2-4 m

Snelgroeiende struik tot 4 m hoog met glanzende, lancetvormige bladeren tot 20 cm lang. In de winter verschijnen er heerlijk geurende, groengele bloemen op kale twijgen. De bloemen zijn vaak paars aan de binnenkant en tot 2,5 cm breed. Kan het beste op een beschutte plek geplant worden om de bloemen te beschermen.

Gele kornoelje

Cornus mas

febr.-maart 5 m

Snelgroeiende struik met felgroen blad dat in de herfst geel kleurt. Eind winter verschijnen gele, geurige bloempjes, gevolgd door felrode bessen die eetbaar zijn als ze goed rijp zijn. Groeit liefst op een vruchtbare, luchtige, kalkrijke bodem in de zon. Verschillende cultivars met variatie in blad-, beskleur en besgrootte.

Rode kornoelje

Cornus sanguinea

mei-juni 4 m

Bossige struik met wortelstokken en jaarrond sierwaarde. Jonge takken kleuren felrood in de zon en vallen in de winter op. De bladeren worden rood-purper in de herfst. In de lente witte bloemtrossen, in de herfst kleine zwarte vruchten voor vogels. Groeit op elke, liefst kalkrijke bodem. Cultivar: 'Winter Beauty'. Niet verwarren met invasieve Cornus sericea.

Hazelaar

Corylus avellana

jan.-maart 6 m

Rechtopstaande, openvallende struik met donsachtige en geribde bladeren. Hij is niet veeleisend wat bodem en standplaats betreft. De mannelijke vruchten zijn katjes en de vrouwelijke klein en rood. Ze verschijnen vroeg op het jaar. De eetbare hazelnootjes zijn rijp in oktober. Verscheidene cultivars die verschillen in bladkleur, bladvorm en vruchtzetting.

Tweestijlige meidoorn

Crataegus laevigata

mei-juni 6 m

Bolvormige struik met ingesneden bladeren die in de herfst rood kleuren. In het voorjaar verschijnen talrijke witte bloemtrosjes; in de herfst volgen felrode bessen, bruikbaar voor aftreksels, gelei en confituur en geliefd bij vogels. De plant gedijt op elk bodemtype en verdraagt snoei. Enkele cultivars beschikbaar met verschillen in bloemkleur.

Eenstijlige meidoorn

Crataegus monogyna

april-juni 5-10 m

Struik met rechtopstaande groei, doornige takken en blad met roomwitte tekening. In de lente rijke bloei met witte, geurige bloemen; in de herfst rode vruchten, geliefd bij vogels. Zeer winterhard, weinig eisend, goed te snoeien en geschikt als haag. Cultivars: 'Versicolor' met roze-witte bloemen en dwergvorm 'Compacta' en zuilvormige 'Stricta'

Bezembrem

Cytisus scoparius

mei-juni 2 m

Heester met vele gebogen vertakkingen en kleine blaadjes. In het vroege voorjaar verschijnen geurende gele bloemen, gevolgd door platte zwarte peulen. Brem groeit goed op zure, zanderige, zelfs voedselarme, maar doorlaatbare bodem en is bestand tegen zout. Regelmatige snoei behoudt sierwaarde. Verschillende cultivars beschikbaar met andere bloemkleuren.

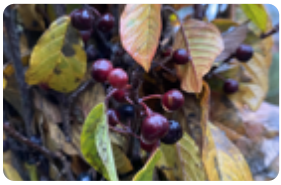

Wilde kardinaalsmuts

Euonymus europaeus

apr.-mei 5 m

Onregelmatig en breed uitlopende struik met scharlakenrood blad in de herfst. De lentebloemen zijn onopvallend maar geuren sterk en zijn nectarrijk. De vruchten lijken op een kardinaalsmuts: fuchsiarode doosjes met oranje, giftige zaden. Groeit op voedselrijke, luchtige, diepe bodems. Enkele cultivars: goudkleurige 'Aurea'; 'Red Cascade' met dikke vruchten.

Sporkehout

Frangula alnus

mei-sept. 2-4 m

Bossige struik die traag groeit, maar uiteindelijk een goede hoogte bereikt. Het golvende blad verkleurt rood in de herfst. In het late voorjaar verschijnen er onopvallende groene bloemen, gevolgd door kleine rode vruchten die zwart worden en geliefd zijn bij vogels. Hij gedijt best op zure, vochtige goed doorlatende grond, liefst in de zon.

UITHEEMS

Pluimhortensia

Hydrangea paniculata

juli-sept. 1,5-2,5 m

Middelgrote struik met ovale bladeren. De bloemen zijn meestal groot, wit tot paarsroze, in massieve kegelvormige pluimen tot 30 cm. Enkele cultivars: 'Sunday fraise' met roze bloemen; 'Wim's Red' met rode bloemen.

Hulst

Ilex aquifolium

mei-juni 10 m

Traaggroeiende, wintergroene, tweehuizige struik die lang leeft. Bladeren zijn donkergroen, glimmend, puntig en gekruld. Vrouwelijke planten dragen in het najaar rode vruchten die tot het begin van de lente blijven hangen. Groeit op rijke goed gedraineerde kalkarme kleibodems met veel humus en verdraagt snoei. Veel cultivars met variatie in blad en vrucht.

UITHEEMS

Schijnhulst

Osmanthus x burkwoodii

april-mei 2-3 m

Langzaam groeiende, groenblijvende struik die tot 3 m hoog kan worden. De struik is compact, bossig en afgerond. Het blad is donkergroen en gekarteld. De kleine buisvormige witte bloemen zijn zeer geurig.

UITHEEMS

Rotsheide

Pieris japonica

maart-mei 1,5-4 m

Groenblijvende struik die tot 4 m hoog kan worden. De bladeren zijn elliptische en getand, jonge bladeren zijn roodachtig. Uit roze bloemknoppen verschijnen pluimen met talrijke witte, urnvormige bloemen. Jonge scheuten moeten tegen late vorst beschermd worden. De plant prefereert een goed doorlaatbare, vochtige, zure bodem.

Sleedoorn

Prunus spinosa

maart-apr. 4 m

Doornige plant die ondoordringbare struiken vormt. Blaadjes zijn klein, ovaal en puntig. In het voorjaar verschijnen kleine witte bloemen vóór de bladeren. De blauwzwarte bessen kunnen na bereiding gegeten worden. De plant verkiest een voedingsrijke, goed doorlaatbare bodem, met een voorkeur voor een kalkhoudende kleibodem. De plant kan goed tegen droogte.

Wegedoorn

Rhamnus cathartica

mei-juni 2-6 m

Bossige, doornige, tweehuizige struik. Aardt op alle gronden en is als landelijke haag erg nuttig voor de kleine fauna in de tuin. De kleine ovale bladeren worden geel in de herfst, en in mei-juni komen er kleine geelgroene bloemen tevoorschijn, die zeer geurig zijn. De vruchten zijn klein en verkleuren van rood naar zwart en zijn geliefd bij vogels.

Hondsroos

Rosa canina

mei-juli 5 m

Rozenstruik met stengels voorzien van doornen waarmee de plant zich vasthecht.
De eenvoudige bloemen zijn roomkleurig tot roze. Verdraagt alle soorten grond maar verkiest een voedings- en humusrijke plek in de zon. De eetbare vruchten zijn rijk aan vitamine C.
Let erop dat de hondsroos niet op een onderstam van de invasieve rimpelroos is geënt.

Franse roos

Rosa gallica

juni-juli 1,2-1,5 m

Oude, zeer winterharde roos met een bossige groeiwijze. De bloemen zijn meestal roze tot rode en sterk geurend. Eenmalige bloei in de vroege zomer. Zeer geschikt voor vrije hagen of landelijke borders. Verdraagt kalkrijke bodems en zonnige standplaatsen.

Muskusroos

Rosa x moschata

juni-okt. 1-1,5 m

Oude roos met herbloei van sterk geurende, meestal witte tot roomkleurige bloemen. Soepele habitus en fijn geveerd blad. Zeer nectarrijk. Groeit bij voorkeur op voedselrijke, voldoende vochtige maar goed gedraineerde bodems, in volle zon of lichte halfschaduw.

Gewone vlier

Sambucus nigra

juni 8 m

Snelgroeiende struik met ingesneden bladeren. De witte bloemschermen en zwarte vruchten worden gebruikt in siroop of gelei. De vruchten zijn ook geliefd bij vogels. Vlier groeit op stikstofrijke goed doorlaatbare bodems, ook kalkrijk, in de zon en verdraagt snoei. Verscheidene cultivars met verschillen in blad- of bloemkleur en bladvorm.

Wollige sneeuwbal

Viburnum lantana

mei 4 m

Bolvormige struik met bladeren die grijs kleuren aan de onderkant en rood verkleuren in de herfst. De dichte schermen met witte bloemetjes zijn geurig. De dieprode vruchtentrossen kleuren zwart bij rijping. Stelt geen hoge eisen aan de bodem en verdraagt een droge grond. Enkele cultivars: de compacte 'Mohican'; de bonte 'Variegatum'.

UITHEEMS

Sneeuwbal

Viburnum tinus

nov-maart 1,5-2,5 m

Middelgrote, wintergroene heester met een wolkachtige uitstraling. Het blad is ovaal en glanzend. Vanaf oktober verschijnen rozerode bloemknoppen die vanaf februari tot april openbloeien tot geurende, witte bloemen in vlakke tuilen van circa 10 cm breed. Daarna ontwikkelen zich ovale, staalblauwe tot zwartblauwe bessen die lang aan de struik blijven hangen.

Gelderse roos

Viburnum opulus

mei-juni 2,5-4 m

Hoge struik met diep ingesneden, handvormig gelobde bladeren. In mei-juni verschijnen er afgeplatte tuilen met kleine witte bloemen, gevolgd door glanzend rode bessen die in de winter een feest voor vogels zijn. Het paarse blad is prachtig in de herfst. Een kleurrijke struik die gemakkelijk te kweken is op vochtige, voedselrijke bodems.

GROENSCHERMEN

Buxus

Buxus sempervirens

maart-apr. 3 m

Struik met lange levensduur, trage groei, compacte vorm en kleine, groenblijvende blaadjes. Zeer geschikt als laagblijvende haag of voor vormsnoei. In het voorjaar verschijnen de kleine, onopvallende groene bloempjes. Buxus houdt van een goed gedraineerde bodem maar kan slecht tegen de droogte. Let op: gevoelig voor de buxusmot.

Haagbeuk

Carpinus betulus

apr.-mei 20 m

Grote, rijzige boom die goed snoei verdraagt. Wordt vaak gebruikt als groene muur of als haag in prieelvorm. De bladeren zijn ovaal en hebben een puntig uiteinde. Ze verkleuren in de herfst maar blijven aan de takken hangen. De plant gedijt het beste op een vruchtbare, luchtige tot vochtige kleikalkbodem. Schaduw en halfschaduw genieten de voorkeur.

Beuk

Fagus sylvatica

mei 20 m

Grote boom, met afgeronde kruin en grijze schors. Bladeren verkleuren in de herfst van diepgroen tot koper. Gedijt op een humusrijke bodem, verdraagt armere omstandigheden. Verdraagt snoeien. Eetbare beukennootjes. Enkele cultivars: paarse ‘Purpurea’; gepanacheerde ‘Albomarginata’; varenblad ‘Asplenifolia’; gekrulde ‘Tortuosa’; treurversie ‘Pendula’.

Taxus

Taxus baccata

maart-apr. 15 m

Tweehuizige, groenblijvende conifeer met een trage groei en lange levensduur. De platte naalden zijn geelgroen aan de onderzijde. Op de vrouwelijke planten verschijnen felrode vlezige napjes rond een zeer giftig, zwart zaadje. Ook de naalden zijn giftig. Taxus groeit op een luchtige en niet al te vochtige bodem en verdraagt herhaalde snoeibeurten.

KLIMPLANTEN

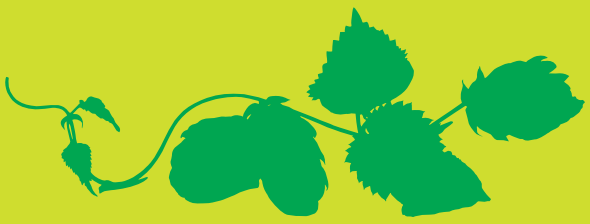
Enkele voorbeelden van invasieve uitheemse klimplanten en hun alternatieven.

Invasieve uitheemse soort	Statuut	Alternatieve planten
Aziatische boomwurger (*Celastrus orbiculatus*)	EU ⊗	Wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*), Gewone klimop (*Hedera helix*), Bosrank (*Clematis vitalba*), Hop (*Humulus lupulus*)
Oosterse hop (*Humulus scandens*)	EU ⊗	Hop (*Humulus lupulus*), Heggenrank (*Bryonia dioica*)
Henry's kamperfoelie (*Lonicera henryi*)	/	Wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*), Toscaanse jasmijn/sterjasmijn (*Trachaelospermum jasminoïdes*)*
Noord-Amerikaanse wingerds • *Parthenocissus inserta* • *P. quinquefolia*	CODE ⊗ CODE ⚠	Bosrank (*Clematis vitalba*), hop (*Humulus lupulus*), Gewone klimop (*Hedera helix*), klimmende rozen (*Rosa spp.*), Oosterse (wilde) wingerd (*Parthenocissus tricuspidata veitchii*)*, Sierkiwi / Siberische kiwi (*Actinidia kolomikta*)*
Kudzu (*Pueraria montana*)	EU ⊗	Wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*), Bosrank (*Clematis vitalba*), kiwibes (*Actinidia arguta*)*

EU ⊗ **EU-lijst:** Soort opgenomen op de lijst van soorten die zorgwekkend zijn voor de Europese Unie

CODE ⊗ **CODE – Consensus:** Soort opgenomen op de consensuslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

CODE ⚠ **CODE – Waarschuwing:** Soort opgenomen op de waarschuwingslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

Oosterse hop

Humulus scandens

Herkomst: Oost-Azië

Habitat: Oevers en verstoorde gebieden zoals verlaten landbouwgronden, wegbermen en in stedelijke omgeving.

Problematiek: Grote impact op de inheemse planten en de hiermee geassocieerde biodiversiteit, zeker langs rivieren; allergeen pollen dat huidirritaties kan veroorzaken.

Hop

Humulus lupulus

juli-sept. 1 m

Krachtige, bladverliezende klimplant met drie tot vijflobbige hartvormige middengroene bladeren. Bloeit in juli en augustus met geelgroene, mannelijke of vrouwelijke bloemen aan aparte planten. Hop houdt van een standplaats in volle zon of halfschaduw en een goed doorlaatbare bodem. Bellen worden gebruikt in bier.

Noord-Amerikaanse wingerds

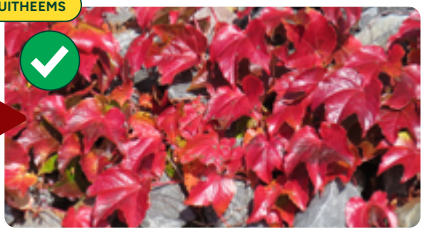
Parthenocissus inserta, P. quinquefolia

Herkomst: Noord-Amerika

Habitat: Gevariëerde door de mens beïnvloedde en natuurlijke milieus, voornamelijk op rijke bodems: kustduinen, oeverbossen, bosranden, rotspartijen

Problematiek: Vormt een dichte begroeiing die de vegetatie, inclusief struiken en bomen kan bedekken en verstikken. Hun bedekking is compacter dan die van inheemse klimplanten, wat hun concurrentievermogen versterkt. Heeft ook allelopathische eigenschappen.

UITHEEMS

Oosterse wingerd

Parthenocissus tricuspidata

juni-aug. 8-20 m

Vigoreuze klimplant met hechtwortels, die muren snel bedekt. Glanzend, drietallig blad met spitse lobben, kleurend van groen tot rood. Zeer winterhard en weinig veeleisend: verdraagt de meeste bodemsoorten en standplaatsen. Een cultivar: 'Veitchii', met purperrood herfstblad.

UITHEEMS

Kiwibes

Actinidia arguta

mei-juni 4-6 m

Vigoreuze klimplant met kleine, gladde, eetbare vruchten. Zeer winterhard; heeft een solide klimhulpmiddel nodig en een zonnige standplaats. Groeit het best op voldoende vochtige, diepe en goed gedraineerde bodems. De plant klimt slingerend omhoog.

UITHEEMS

Sierkiwi of Siberische kiwi

Actinidia kolomikta

mei-juni 3-6 m

Zeer winterharde klimplant, gewaardeerd om zijn in het voorjaar wit- en rozegevlamd blad. Bloeit geurend en kan soms kleine, eetbare vruchten dragen. Verkiest frisse, goed doorlatende bodems in een lichte, zonnige standplaats. De plant heeft stevige ondersteuning nodig.

Heggenrank

Bryonia dioica

mei-sept. 2-4 m

Meerjarige, kruidachtige, tweehuizige klimplant met lange, rankende stengels en vijflobbige bladeren. In de voorzomer verschijnen kleine, witgroene bloemen die op vrouwelijke planten ontwikkelen tot trossen met ronde, rode, giftige bessen. De plant sterft in de winter volledig af tot op de peenvormige knollen. Het is een belangrijke soort voor insecten.

Bosrank

Clematis vitalba

juni-aug. 10 m

Houtachtige klimplant met ovale, gepunte bladeren. Kan een lengte tot 20 meter bereiken. In het voorjaar verschijnen trossen met kleine, witgele, licht geurige bloempjes die uitgroeien tot pluizige vruchten. Verkiest de zon of in de halfschaduw met de voet in de schaduw. De plant verkiest een lichte, humusrijke, kleiachtige of kalkrijke bodem. Giftig.

(Gewone) Klimop

Hedera helix

sept.-nov. 1000 cm

Krachtige wintergroene heester die als klimmer of bodembedekker kan dienen. De bladeren zijn gelobd, ovaal tot hartvormig. Bloeit met geelgroene tot groenwitte bloemen in schermen, gevolgd door blauwzwarte besjes. Groeit in zon, halfschaduw of schaduw, weinig bodemvereisten en is redelijk zeewindtolerant. Veel cultivars met verschillende bladeigenschappen.

Wilde kamperfoelie

Lonicera periclymenum

juni-sept. 7 m

Klimplant met ovale bladeren met grijze onderkant. De trossen roomwitte bloemen trekken veel vlinders aan en geven vooral 's avonds hun aangename geur af en zijn eetbaar. De rode bessen zijn bijzonder giftig. De plant groeit op een gedraineerde bodem in de zon of in de halfschaduw. Gedijt op alle bodems. Verscheidene cultivars met uiteenlopende bloemkleur.

UITHEEMS

Toscaanse jasmijn

Trachelospermum jasminoides

juni-aug. 3-5 m

Stevige, groenblijvende klimplant met sterk geurige, stervormige witte bloemen in de zomer. Glanzend loof dat in de winter roodachtig verkleurt. Verkiest beschutte standplaatsen en goed doorlatende bodems. Gemiddeld winterhard in België en niet zelfhechtend.

BLOEMENBORDER

Enkele voorbeelden van invasieve uitheemse planten voor bloemenborders en bloemenweides en hun alternatieven.

Invasieve uitheemse soort	Statuut	Alternatieve planten
Driekantig look (*Allium triquetrum*)	CODE ⊗	Meiklokje/ Lelietje-van-dalen (*Convallaria majalis*), Daslook (*Allium ursinum*), Bieslook (*Allium schoenoprasum*)
Noord-Amerikaanse asters (*Aster lanceolatus, A. novi-belgii, A. x salignus*)	CODE ⊗	Alpenaster (*Aster alpinus*)*, Duizendblad (*Achillea millefolium*), Gele kamille (*Anthemis tinctoria*), Koninginnekruid (*Eupatorium cannabinum*), Gewone margriet (*Leucanthemum vulgare*), Heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*), Koningskaars (*Verbascum thapsus*)
Gele maskerbloem *(Erythranthe guttata - Mimulus guttatus)*	CODE ⊗	Dotterbloem *(Caltha palustris)*
Gewone gunnera / Reuzenrabarber (*Gunnera tinctoria*)	EU ⊗	Groot hoefblad (*Petasites hybridus*), (Tuin)rabarber (*Rheum rhabarbarum*)*
Reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*)	EU ⊗	Gewone engelwortel (*Angelica sylvestris*), Grote engelwortel (*Angelica archangelica*)*, Moerasspirea (*Filipendula ulmaria*)
Spaanse hyacint (*Hyacinthoides hispanica*)	CODE ⊗	Wilde hyacint (*Hyacinthoides non-scripta*)
Reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*)	EU ⊗	Harig wildenroosje (*Epilobium hirsutum*), Koninginnekruid (*Eupatorium cannabinum*), Grote kattenstaart (*Lythrum salicaria*)
Chinese struikklaver (*Lespedeza cuneata*)	EU ⊗	Brem (*Cytisus scoparius*), Kruipbrem (*Genista pilosa*)

Vaste lupine (*Lupinus polyphyllus*)	**CODE** ⚠	Blauwe monnikskap (*Aconitum napellus*), Vingerhoedskruid (*Digitalis purpurea*), Lange ereprijs (*Veronica longifolia*), Vlambloem (*Phlox paniculata*)*, Ridderspoor (*Delphinium spp.*)*
Fraai lampenpoetsersgras (*Cenchrus setaceum*)	**EU** ⊗	Trilgras/Bevertje (*Briza media*), Ruwe smele (*Deschampsia cespitosa*), Pijpenstrootje (*Molinia caerulea*), Vedergras (*Stipa pennata*)*
Aziatische duizendknopen (*Reynoutria japonica, R. sachalinensis, R. x bohemica*) en **Afghaanse duizendknoop** (*Koenigia polystachya*)	**EU** ⊗	Rode kornoelje (*Cornus sanguinea*), Kruidvlier (*Sambucus ebulus*), Gelderse roos (*Viburnum opulus*), Geitenbaard (*Aruncus dioicus*)*
Noord-Amerikaanse guldenroeden (*Solidago canadensis, S. gigantea*)	**CODE** ⊗	Echte guldenroede (*Solidago virgaurea*)

EU ⊗ **EU-lijst:** Soort opgenomen op de lijst van soorten die zorgwekkend zijn voor de Europese Unie

CODE ⊗ **CODE – Consensus:** Soort opgenomen op de consensuslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

CODE ⚠ **CODE – Waarschuwing:** Soort opgenomen op de waarschuwingslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

Reuzenbalsemien

Impatiens glandulifera

Herkomst: Himalaya

Habitat: Natte tot vochtige, natuurlijke en ruderale habitats zoals alluviale bossen, ruigten, braakland en bermen. Vaak langs waterlopen.

Problematiek: Vormt dense populaties langsheen waterwegen wat een negatief effect heeft op de inheemse flora. Lokt bestuivers naar zich toe wat negatief is voor andere planten. Verhoogt de kans op erosie van dijken.

Grote kattenstaart

Lythrum salicaria

juni-sept. 60-180 cm

Winterharde vaste plant die goed gedijt in vochtige omstandigheden en prachtige aren van helder karmijnroze produceert in de zomer. Staat best in de zon, in de buurt van water, in een bed of in een natuurlijke tuin waar de grond koel blijft, zelfs in de zomer.

Spaanse hyacint

Hyacinthoides hispanica

Herkomst: Spanje en Portugal

Habitat: Loofbossen op matig vochtige, niet droge, voedselrijke bodems.

Problematiek: Kan een vruchtbare hybride vormen (*H. × massartiana*) met de inheemse boshyacint (*H. non-scripta*), wat het voortbestaan van de inheemse soort bedreigt. Omdat ze krachtiger groeit, vormt ze bovendien een risico op directe concurrentie met de inheemse boshyacint.

Wilde hyacint

Hyacinthoides non-scripta

apr.-mei 30 cm

Meerjarige bolplant die bosjes vormt van lange, smalle, opstaande bladeren. In het vroege voorjaar verschijnen felblauwe, geurende bloemenklokjes. Groeit liefst in een goed doorwortelbare, zure en luchtige bodem. De hele plant is giftig. Bekende cultivar: 'Alba' met witte bloemen. Niet verwarren met de invasieve Spaanse hyacint.

Duizendblad

Achillea millefolium

juli-sept. 60 cm

Groeikrachtige, meerjarige die rechtopstaande bosjes en talrijke, compacte en schermvormige bloemtrossen vormt. Gedijt op de meeste bodemtypes, zelfs in kalkrijke grond, maar verkiest een goed afwaterende niet te droge standplaats. Uitbundige bloei in de volle zon. De bladeren hebben een typische geur. Talrijke cultivars beschikbaar in breed kleurengamma.

Blauwe monnikskap

Aconitum napellus

juli-aug. 100 cm

Meerjarige plant met grote, diepblauwe bloemen die een kap of helm doet denken. De plant vergt weinig verzorging en gedijt op elk bodemtype, zowel in de zon als in halfschaduw. Opgepast: alle delen van de plant zijn zeer giftig. Enkele cultivars: ‘Album’ en ‘Schneewittchen’ met witte bloemen, en ‘Rubellum’ met bleekroze bloempjes.

Bieslook

Allium schoenoprasum

mei-juni 10-30 cm

Een overblijvende aromatische plant met groene, buisvormige bladeren en zeer decoratieve, bolvormige paarse bloeiwijzen. Sterk nectarrijk en geliefd bij bestuivers. In de keuken gebruikt omwille van de bladeren met een milde uiensmaak. Verkiest voldoende vochtige, goed doorlatende bodems in volle zon.

Kogellook

Allium sphaerocephalon

juni-aug. 60-100 cm

Vaste plant die kleine pompons vormt met dicht op elkaar staande granaatrode bloemen. Zeer koudebestendige plant die goed gedijt in zeer goed gedraineerde, zelfs droge, rotsachtige grond. In groepjes geplant, vallen ze op in landelijke perken waar ze mooie rode vlekken vormen.

Daslook

Allium ursinum

mei-juni 20 cm

Kruidachtige, meerjarige bolplant met bosjes lancetvormige, felgroene bladeren. De bloemstengels eindigen in een schermpje met stervormige, witte bloempjes. Daslook kan grote oppervlakken bedekken, liefst op een schaduwrijke plek en op een eerder vochtige grond. De hele plant is eetbaar en verspreidt een sterke lookgeur. De plant trekt ook bestuivers aan.

Bosanemoon

Anemone nemorosa

apr.-mei 20 cm

Vaste, kruidachtige plant met wortelstok, die een dicht tapijt van handvormig samengestelde blaadjes vormt. Vanaf het begin van de lente verschijnen de kleine, witte, stervormige bloempjes. De plant verdwijnt na de bloei. Ze prefereert een voedingsrijke, doorlaatbare maar vochtige bodem en een plaatsje in de halfschaduw. Opgepast: de hele plant is giftig.

UITHEEMS

Grote engelwortel

Angelica archangelica

juni-juli 150-200 cm

Grote aromatische, kortlevende plant met zeer grote, diep ingesneden welriekende bladeren die aan stevige, opgaande, geribbelde stengels staan. Grote engelenwortel bloeit in juni en juli met geelgroene, half bolvormige bloemschermen en sterft na de bloei af. Wordt gebruikt in de keuken en in de kruidengeneeskunde. Verkiest frisse, voedselrijke bodems.

Gewone engelwortel

Angelica sylvestris

juni-aug. 200 cm

Aromatische, meerjarige, kruidachtige plant. De grote, witte bloemschermen kunnen 2 m hoog worden. Groeit liefst op een voedingsrijke, diepe, luchtige en vochtige bodem in matige zon of (half)schaduw. Het is een geneeskrachtige, eetbare plant die aantrekkelijk is voor insecten. Bekende cultivar: 'Vicar's Mead' met paars blad en donkerviolette bloemen.

Gele kamille

Anthemis tinctoria

juli-sept. 60 cm

Meerjarige plant die in dichte bosjes groeit. Bloeit met veel losstaande gele bloempjes. Staat graag in volle zon op een lichte en droge, zelfs kalkhoudende grond. Dankbaar als snijbloem, voor thee en wordt gebruikt voor gele verf. Enkele cultivars: 'E.C. Buxton' met heldergele bloempjes met goudkleurig hartje en 'Sauce Hollandaise' met roomkleurige bloemen.

Akelei

Aquilegia vulgaris

mei-juni 80 cm

Meerjarige plant die bladverliezende bosjes vormt, waaruit bloemstengels vertakken met fraaie, klokvormige bloemen. Standplaats in de zon of in de halfschaduw, in een goed gedraineerde, luchtige en rijke voedingsbodem. Zaait zichzelf vlot uit en kan ook vermenigvuldigd worden door scheuren in het najaar. Cultivars met verschillende bloemkleuren beschikbaar.

Bijvoet, alsem of absinth

Artemisia absinthium

juli-sept. 90-140 cm

Aromatische vaste plant met fijne zilverkleurige bladeren die in de zomer bezet zijn met kleine gele bloemen. Hij vormt een bossige kluit van ongeveer 90 cm hoog en 60 cm breed. Insectafstotende en -dodende eigenschappen. Deze plant houdt van een zonnige standplaats en een lichte en goed gedraineerde bodem die voldoende kalk bevat.

Gevlekte aronskelk

Arum maculatum

apr.-mei 40 cm

Meerjarige plant van 30–40 cm hoog. Glanzende, pijlvormige bladeren verschijnen vroeg in de lente en verdwijnen in de zomer. In april-mei vormt zich een opgerolde bloemschede met een bruin-violette bloeikolf, die na bestuiving uitgroeit tot een aar met rode vruchten. Groeit best in halfschaduw, in een luchtige, humusrijke bodem. Kan allergieën veroorzaken.

UITHEEMS

Geitenbaard

Aruncus dioicus

juni-juli 150-200 cm

Een grote vaste plant die een imposante pol vormt en in het begin van de zomer lange, roomwitte, pluimvormige pluimen draagt. Ideaal voor lichte schaduw onder bomen of voor een voldoende vochtige en humusrijk border. Zeer winterhard.

UITHEEMS

Tafelblad

Astilboides tabularis

juni-juli 100-150 cm

Vaste plant die kluiten vormt en opvalt door zijn grote, ronde bladeren tot 100 cm in diameter. Tot 1,5 m hoog. In de zomer verschijnen er witte bloemen op lange stelen. Geschikt voor vochtige, maar niet drassige grond.

UITHEEMS

Valse indigo, Indigolupine

Baptisia australis

juni-aug. 120-150 cm

Kruidachtige vaste plant met driedelige blauwgroene bladeren, die een tot 1,2 m hoge klomp vormt. In de vroege zomer verschijnen rechtopstaande, blauwpaarse, lupinevormige bloemen, gevolgd door mooie gezwollen donkergrijze peulen. Voor een spectaculair effect in zonnige, zure borders of pot planten. Wordt niet graag verplant.

UITHEEMS

Schoenlappersplant

Bergenia cordifolia

maart-mei 30-80 cm

Robuuste vaste plant. De bladeren zijn groot en glanzend. Ze verkleuren paars in de winter. De bloemen zijn meestal rozig en worden gedragen op vlezige stengels. Geschikt voor beschutte plaatsen, maar niet droogtetolerant.

Prachtklokje, Perzikbladig klokje

Campanula persicifolia

juni-aug. 80 cm

Meerjarige plant die in bosjes groeit waaruit bloemstengels vertrekken met talrijke en grote, paarse of witte, klokvormige bloemen. Prefereert zon of halfschaduw en groeit op elk luchtig en humusrijk bodemtype. Enkele cultivars: 'Alba Plena' met dubbele, witte bloemen, 'Wortham Belle' met grote, dubbele, blauwe bloemen.

Meiklokje, Lelietje-van-dalen

Convallaria majalis

mei 20 cm

Meerjarige bodembedekker met ovale, groene blaadjes en horizontaal groeiende wortelstokken die uitgestrekte bloemtapijten vormt. De witte steeltjes dragen geurige, witte, klokvormige bloempjes die tussen eind april en half mei ontluiken. Aanplanten op voedingsrijke en goed doorlaatbare bodem in de (half)schaduw. Zeer giftig!

UITHEEMS

Ridderspoor

Delphinium spp.

mei-sept. 50-200 cm

Dit geslacht heeft diep ingesneden bladeren. Ze bloeien vanaf het einde van de lente tot het einde van de zomer met grote rechtopstaande bloempluimen in uiteenlopende tinten paars, blauw, rood, geel of wit. De pluimen kunnen indrukwekkende hoogten bereiken – afhankelijk van de soort en cultivar. Aanplanten op goed doorlatende grond in de volle zon.

UITHEEMS

Engelenhengel

Dierama pulcherrimum

juli-sept. 100-150 cm

Vaste plant met smalle, grasachtige bladeren en sierlijke, overhangende stengels die tot 1,5 m hoog worden. Hangende, klokvormige bloemen in roze tinten.
De plant heeft veel water nodig en kan gevoelig zijn voor strenge vorst.

Vingerhoedskruid

Digitalis purpurea

juni-sept. 150 cm

Tweejarige plant; vormt pas vanaf het tweede jaar hoge bloemstengels die talrijke purperen bloempjes dragen die het uitzicht van een vingerhoed hebben. Houdt van een standplaats in volle zon of halfschaduw en een goed gedraineerde, humusrijke grond. Zaait zichzelf gemakkelijk uit. Zeer giftig! Verschillende cultivars beschikbaar.

Grote kaardenbol

Dipsacus fullonum

juli-sept. 100 cm

Grote, tweejarige plant die in het tweede jaar grote vertakte bloemstengels vormt waarop blaadjes per twee vergroeid zijn tot een drinkbekertje voor vogels. Aan de voet van de bol zitten lange stroschubben. Houdt van zon en een rijke, luchtige tot vochtige kleibodem. Zaden geliefd bij vogels; stengel schuilplaats voor pijlstaartrups. Medicinaal.

Harig wilgenroosje

Epilobium hirsutum

juni-sept. 70-100 cm

Vaste, kruidachtige plant met lange, smalle, langwerpige bladeren die meestal tegenoverstaand zijn, waarbij de middelste bladeren vaak de stengel gedeeltelijk omvatten. Het bladoppervlak is bedekt met fijne beharing. De bloemen variërend van licht- tot donker magenta. Het harig wilgenroosje groeit vooral in vochtige gebieden en verspreidt zich snel.

Koninginnekruid

Eupatorium cannabinum

juli-okt. 150 cm

Grote, rechtopstaande, kruidachtige, meerjarige plant, met lange schermvormige pluimen bestaande uit bloemhoofdjes in roze tinten. De plant stelt weinig eisen en houdt in het bijzonder van een vochtige, liefst niet al te kalkhoudende, bodem. Staat graag in de volle zon. Enkele cultivars: 'Variegatum' met gepanacheerd blad en de dubbelbloemige 'Plenum'.

Amandelwolfsmelk

Euphorbia amygdaloides

juli-okt. 60-100 cm

Vaste plant die van nature op schaduwrijke plaatsen groeit, voornamelijk in kreupelhout, en een rechtopstaande klomp vormt. De bladeren zijn omgekeerd eirond en aan de onderkant behaard. De mooie gele bloemen worden vaak bezocht door bijen. Het is een giftige plant, ook voor vee. Cultivars: 'Purpurea' met violetrood blad; 'Kolibri' met uitbundige bloei.

Cypreswolfsmelk

Euphorbia cyparissias

april-sept. 15-40 cm

Vaste plant met fijn, blauwgroen blad dat in de herfst een oranjegeel wordt. Met zijn opgaande maar openvallende groeiwijze vormt hij snel een goede bodembedekking. In het voorjaar verschijnen overvloedige, groengele bloemstengels. Deze productieve plant heeft veel ruimte nodig, een zeer zonnige plek en goed doorlatende grond in een rotstuin of op een talud.

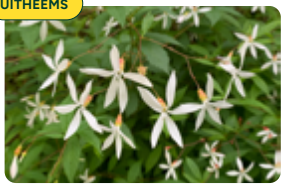
Beemdooievaarsbek

Geranium pratense

juni-juli 80 cm

Leuk ogende plant met semi-groenblijvende bladeren. Bloeit uitbundig tot laat in de zomer, in tinten van blauw, wit of violet. In het najaar krijgen de bladeren een bronzen kleur. De plant voelt zich overal thuis, op een luchtige, niet te droge en ook niet te vochtige bodem. Verschillende cultivars met een variatie aan bloemkleur en bloeitijd beschikbaar.

UITHEEMS

Driebladige braakwortelspirea

Gillenia trifoliata

juni-aug. 70-100 cm

Rhizomatische vaste plant met rode stengels die kleine blaadjes dragen die in de herfst prachtig verkleuren. Bloeit in de vroege zomer met witte stervormige bloemen. Verlangt een plaats in de (half)schaduw in een goed doorlaatbare, humusrijke bodem.

UITHEEMS

Zonnebloem

Helianthus annuus

juli-okt. 200-400 cm

Eenjarige plant die meestal tot 3 meter hoog wordt. De plant heeft stevige, ruw behaarde stengels en grote bladeren met lange bladstelen. De rechtopstaande bloemen hebben heldergele bloemblaadjes rond een donkerbruin hart en volgen overdag de zon. Zaden dienen als voedsel voor fauna. Er bestaan veel cultivars met variatie in hoogte en kleur.

Stinkend nieskruid

Helleborus foetidus

dec.-april 30-80 cm

Vaste plant die meer gaat afhangen naarmate de bloei vordert. De stengels zijn kaal, maar onder de bloeiwijze dicht bebladerd met diep ingesneden blaadjes. Bloeit van januari tot april met trossen die bestaan uit talrijke kleine, lichtgroene, klokvormige bloemen. Voorkeur voor goed doorlaatbare grond.

UITHEEMS

Mansbloed, Hertshoorn

Hypericum androsaemum

juni-sept. 60 cm

Halfheester met aromatische, opstaande stengels. De bloeiwijzen bestaan uit verschillende kleine, stervormige, gele bloempjes en vormen zwarte bessen. Hertshooi verdraagt een schrale, droge, lichte, zelfs kalkhoudende bodem. Enkele cultivars: de hoge 'Autumn Blaze'; 'Glacier' met wit gepanacheerd blad; 'Albury purple' met paarse jonge blaadjes.

UITHEEMS

Hyssop

Hyssopus officinalis - Dracocephalum officinale

juli-sept. 60-80 cm

Kleine, kruidachtige, groenblijvende struik die tot 60 cm hoog wordt.
Het blad is klein, geurend en eetbaar. Halverwege de zomer verschijnen er aren met donkerblauwe bloemen. Houdt van een zonnige standplaats.

Gewone margriet

Leucanthemum vulgare

juni-juli 80 cm

Meerjarige plant die in struikachtige bosjes groeit. De bloeiwijze bestaat uit witte lintbloemen en goudgele buisbloempjes. De plant verkiest een plekje in de zon of halfschaduw op een luchtige, doorlaatbare en niet te droge bodem die kalkhoudend tot licht zuur is. Enkele cultivars: citroengele 'Sonnenschein'; 'Reine de Mai', vroegbloeiend met grote bloemen.

Lenteklokje

Leucojum vernum

feb.-maart 30 cm

Bolplant die zeer vroeg bloeit. De klokvormige, witte bloemen met groene rand staan alleen of in groepjes van twee. Ze zijn groter maar korter dan die van het sneeuwklokje. Verkiest een bodem die vochtig blijft en een standplaats in de schaduw of halfschaduw. Het zomerklokje is groter en heeft een latere cyclus met bloei in de maanden mei en juni.

Muskuskaasjeskruid

Malva moschata

juni-sept. 80 cm

Bladverliezende, doorlevende plant die de hele zomer bloeit en makkelijk uitzaait. De gelobde bladeren zijn fijn ingesneden en geuren naar muskus als ze gekneust worden. De bloemen variëeren van licht- tot donkerroze en zijn eetbaar. De plant houdt van een droge, doorlaatbare en eerder arme bodem, liefst in de zon. Bekende cultivar: witbloemige 'Alba'.

Wilde narcis

Narcissus pseudonarcissus

maart-apr. 40 cm

Meerjarige bolplant die een tapijt vormt van bosjes langwerpige bladeren. Vanaf maart ontluiken de gele, trompetvormige bloemen. Narcissen houden van zonlicht en een goed afwaterende maar luchtige en vochthoudende bodem. De volledige plant is giftig! Meerdere cultivars met verschillende bloemkleuren.

Groot hoefblad

Petasites hybridus

maart-mei 100-150 cm

Een vaste plant met brede groeivorm en grote, hartvormige bladeren die aan een paardenhoef doen denken. De grijsgroene bladeren zijn onderaan witviltig. In het vroege voorjaar verschijnen roze tot roodachtige aarvormige bloemen vóór het blad. Groeit in halfschaduw, schaduw of zon op vochtige bodem, liefst aan de waterkant.

UITHEEMS

Herfstsering of Vlambloem

Phlox paniculata

juli-sept. 60-120 cm

Rechtopstaande, kruidachtige vaste plant die tot 120 cm hoog wordt. Verkiest een standplaats in volle zon en een goed doorlaatbare, vochtige, vruchtbare grond. In de zomer tot ver in de herfst verschijnen de sterk geurende bloemen die in dichte, vertakte pluimen groeien. Bloemkleuren van roze tot paars, en soms wit, afhankelijk van de cultivar.

Grote weegbree

Plantago major

juli-okt. 30 cm

Meerjarige plant met een rozet van ovale bladeren met opvallende parallelle nerven. De aarvormige bloeiwijzen dragen tal van kleine, groene bloempjes. Eetbaar en geneeskrachtig. Zaden worden door vogels gegeten. Gedijt op elke niet te natte bodem, in de zon of halfschaduw. Enkele cultivars: 'Rubrifolia' met paars blad; 'Rosularis' met grote, groene bloemen.

Gewone salomonszegel

Polygonatum multiflorum

mei-juni 60 cm

De overhangende stengels dragen bovenaan diepgroene, ovale tot lancetvormige blaadjes die in twee rijen staan. In de lente verschijnen de witte, groenomrande klokjes, alleen of per drie. Staat bij voorkeur op een lichte, humusrijke bodem met niet te veel kalk en in de schaduw. Een andere soort, *P. odoratum*, heeft welriekende bloemen en groeit op kalkbodems.

Gulden sleutelbloem

Primula veris

apr.-mei 25 cm

Meerjarige plant met een bladrozet en gele, geurige, eetbare, schermvormige bloeiwijzen die op een lange stengel staan die oprijst uit het loof. Best aanplanten in de zon op een droge, kalkhoudende bodem. Er zijn andere inheemse sleutelbloemen, maar die groeien in de (half) schaduw op een luchtige, doorlaatbare maar vochtige en humusrijke bodem, zonder al te veel kalk.

Bijenkorfje, Grote brunel

Prunella grandiflora

juni-okt. 15-20 cm

Vaste plant met een harig, donkergroen en sterk generft blad. Hij verbreidt zich met kruipende stengels. De plant heeft compacte aren waaraan delicate paarse bloemen verschijnen van juni tot september. De plant verkiest volle zon tot halfschaduw en doet het goed op vrijwel iedere grondsoort. Bekende cultivar: witbloemige 'White Loveliness'.

Heelblaadjes

Pulicaria dysenterica

juli-sept. 60 cm

Meerjarige, rechtopstaande plant met vertakte bloemstengels en dichte bosjes lichtgroen loof met felgele bloemen in de zomer. Blaadjes hebben een onaangename geur. Groeit goed op vochtige plaatsen zoals grasland, langs sloten, oevers en moerassen, maar verdraagt ook andere bodems. Vroeger gebruikt tegen vlooien; medicinale plant. Makkelijk in onderhoud.

Wildemanskruid

Pulsatilla vulgaris

maart-mei 20-40 cm

Kleine vaste plant die in de lente bloeit met violette, stervormige klokjes met geel hart. De vruchten vormen lange veren. De stengels en het fijn ingesneden blad zijn bedekt met zilveren haartjes. Verkiest een standplaats in de volle zon en een kalkrijke, humusrijke bodem. Droogtetolerant. Enkele cultivars: roodbloemige 'Röde Klokke'; witbloemige 'Alba'.

Gewoon speenkruid

Ranunculus ficaria

maart-apr. 5 cm

Meerjarige schaduwplant die matten van felgroene, ronde blaadjes vormt en ook als bodembedekker dient. Bloeit vanaf februari met stervormige, helgele bloempjes waarna de bladeren verdwijnen. Medicinale plant, knolletjes zijn giftig. Enkele cultivars: 'Brazen Hussy' met paarse blaadjes; dubbelbloemige 'Flore Pleno'; dubbelbloemige 'Colarette' met zilver blad.

UITHEEMS

(Tuin)rabarber

Rheum rhabarbarum

mei-juni 100-150 cm

Overblijvende plant met polvormende habitus, brede groene bladeren en eetbare rode bladstelen. Bloeit met crèmewitte bloempluimen op hoge stengels. Verkiest rijke, voldoende vochtige en diepe bodems in volle zon of halfschaduw. Zeer winterhard in het Belgische klimaat.

UITHEEMS

Zeepkruid

Saponaria officinalis

juli-sept. 60 cm

Overblijvende plant met krachtige wortelstokken waaruit zowel bloemdragende als niet-bloeiende stengels komen. Bloeit in de zomer met geurige, eetbare witte tot roze bloemen. Prefereert een zonnige en lichte standplaats. De wortels en bladeren bevatten saponine waardoor de plant als wasmiddel werd gebruikt. Medicinale plant en trekt vlinders aan.

Duifkruid

Scabiosa columbaria

juli-okt. 100 cm

Doorlevende, bossig groeiende plant met rozet van ovale bladeren. Vertakte bloemstengels met kleinere, getande blaadjes dragen alleenstaande bloempjes. Bloeit in lila tinten van juli tot oktober. Houdt van voedingsrijke, goed doorlatende, licht kalkhoudende grond en een zonnige standplaats. Verdraagt geen teveel aan vocht.

Echte guldenroede

Solidago virgaurea

juli-sept. 50-70 cm

Overblijvende kruidachtige plant tot 2 m hoog. Onderste bladeren eirond, groter, scherp gezaagd met lange bladstelen; bovenste smaller en lancetvormig. Bloeit met heldergele bloemen in pluimvormige trossen met korte, rechte zijtakken. Toegepast in kruidengeneeskunde. Groeit op droge tot licht-vochtige, voedselarme bodem in de zon.

Gewone smeerwortel

Symphytum officinale

mei-juli 100 cm

Groeikrachtige, meerjarige plant met bossige groei. De ovale, puntige bladeren en stengels zijn bedekt met haartjes. Purperen, violette, roze, tot zelfs roomkleurige bloemen die in hangende trossen gegroepeerd zijn. Verkiest een luchtige en vochtige bodem en staat liefst in de zon of halfschaduw. Bladeren en bloemen zijn eetbaar en geneeskrachtig.

Echte valeriaan

Valeriana repens

juni-juli 150 cm

Kruidachtige, meerjarige plant tot 1 m hoog. De bladeren zijn sterk ingesneden. Tegen het einde van de lente rijzen witroze bloemschermen op tussen de bladeren. Planten op vochtige, kalkrijke bodem in zon of halfschaduw. Bloemen en bladeren aromatisch. Medicinale plant, aantrekkelijk voor bestuivers.

Koningskaars

Verbascum thapsus

juli-okt. 200 cm

Tweejarige plant met groot bladrozet van donsachtige grijsgroene bladeren en grote bloemaren met gele bloempjes langs de stengel. Groeit het liefst in de zon op kalkrijke, droge, goed doorlaatbare bodem. Geneeskrachtig en aromatisch, aantrekkelijk voor bestuivers. Zwarte toorts (*V. nigrum*) verkiest een vochtigere bodem.

UITHEEMS

Lange ereprijs

Veronica longifolia

juli-sept. 60-80 cm

Een rechtopgaande vaste soort met langwerpige, blauwviolette aarvormige bloeiwijzen in de zomer. Sterk nectarrijk en veel bezocht door bestuivende insecten. Groeit bij voorkeur op voldoende vochtige tot natte bodems, in volle zon of halfschaduw.

UITHEEMS

Zwarte of Virginische ereprijs

Veronicastrum virginicum

juni-juli 100-200 cm

Opvallende vaste plant met opgaande habitus die tot 2 m hoog kan worden, met architecturale kransen van zwaardvormige, getande bladeren en lange, lila bloemstelen. Deze ereprijs bloeit van juni tot september met slanke witte bloemaren van wel 30 cm lang, samengesteld uit minuscule witte bloempjes. Er zijn ook cultivars met witte of blauwachtige bloemen.

Maarts Viooltje

Viola odorata

maart-juni 10 cm

Meerjarig plantje dat via uitlopers verder kruipt. De uitlopers zijn half winterharde bladrozetten waaruit fijne steeltjes opschieten die kleine, mauve en licht geurende bloempjes dragen die eetbaar zijn. Houdt van goed doorlaatbare, voedzame en niet te droge grond in de halfschaduw. Meerdere cultivars met verschillende bloemkleuren.

BLOEMENWEIDE

Bolderik

Agrostemma githago

juni-juli

100 cm

Eenjarige plant met een grijsgroen, sterk donsachtig blad. De kleine, stervormige bloempjes zijn doorgaans intens roze maar kunnen ook wit of purper gekleurd zijn. Bolderik groeit bij voorkeur op lichte, kalkrijke bodems, op een zonnige plaats. De plant groeit tussen het graan maar verliest in onze contreien overal terrein. Let op, de zaden zijn giftig.

Korenbloem

Centaurea cyanus

mei-juli

50 cm

Eenjarige, kruidachtige plant met rechtopstaande, behaarde stengels. De blauwe maar soms ook witte of purperen bloemkorfjes prijken bovenaan de ranke bloemstengels. Korenbloemen houden erg van een stenige bodem en een standplaats in de zon. Ze zijn minder geschikt voor een vochtige en zware grond. De korenbloem heeft medicinale eigenschappen.

Kamgras

Cynosorus cristatus

juni-sept.

80 cm

Kamgras is een meerjarige grasachtige plant. Ze vormt dichte bosjes van lange, fijne blaadjes die tussen 40 en 80 cm kunnen worden. De bloempluimen hebben de vorm van een aar en verschijnen tussen juni en september. Ook al vertoont kamgras woekergedrag, ze zal de andere aanwezige soorten niet gaan overheersen. Wordt ook als veevoeder gebruikt.

Wilde peen

Daucus carota

juni-sept.

80 cm

Een- of tweejarige, kruidachtige plant die een los struikje vormt van geveerde blaadjes. Ze heeft schermvormige bloeiwijzen met kleine, licht geurige, witte bloempjes. De wilde peen houdt van een kalkbodem en een zonnige standplaats. Wortel met een kenmerkende geur. De volledige plant is eetbaar.

Kartuizer anjer

Dianthus carthusianorum

juni-aug. 20-50 cm

Een vaste plant met zeer lijnvormig en groenblijvend blad. Het is een overblijvende plant die een hoogte van 20 tot 45 cm kan bereiken. Ze bloeit rijk en langdurig van juni tot oktober. De prachtige, kleine bloemtrossen - ongeveer twee cm in doorsnee - verschijnen in de zomer en zijn rozerood tot fel rood met getande bloemblaadjes.

Slangenkruid

Echium vulgare

juni-aug. 80 cm

Deze tweejarige plant met rechtopstaande stengels vormt een rozet van langgerekte bladeren, waaruit zich grote bloemstengels oprichten. Pluimvormige bloemen zijn eerst roze, later felblauw. Groeit op alle grondsoorten, liefst in de zon. De plant is uiterst gegeerd bij bestuivers. Bekende cultivar: 'Dwarfs hybrid', met blauwe, roze, witte of violette bloemen.

Gele ganzenbloem

Glebionis segetum

juni-sept. 50 cm

Kruidachtige, eenjarige plant met getande bladeren. De grote, gele, typische asterachtige bloemen bestaan uit bloemhoofdjes met tongvormige schutblaadjes rond een hart van buisbloempjes. De soort is een akkeronkruid dat vooral op zanderige, neutrale tot zure, kalkarme bodems wordt aangetroffen.

Beemdkroon

Knautia arvensis

juli-sept. 100 cm

Meerjarige plant met bladrozet waaruit lange, fijne bloemstengels vertakken.
De bloemen zijn geurig, bevatten veel nectar en gaan van roze tot blauwviolet en purper. De plant houdt van een goed gedraineerde, voedselrijke, kalkhoudende grond, die bij voorkeur niet te droog en luchtig is, en staat graag in de volle zon.

Citroengele honingklaver

Melilotus officinalis

juni-okt. 100 cm

Tweejarige, kruidachtige plant met opstaande stengels en samengestelde bladeren met drie deelblaadjes. De smalle en langgerekte, trosvormige bloeiwijzen dragen talrijke, geurige, gele bloempjes die bestuivers aantrekken. Groeit op alle grondsoorten, liefst kalkrijk. De plant wordt gebruikt voor medicinale toepassingen, als veevoeder en groenbemester.

Grote klaproos

Papaver rhoeas

mei-juni 60 cm

Eenjarige plant met mooie, alleenstaande, kortlevende bloemen op ranke bloemstengels die verschijnen van mei tot juli. Zaadjes worden door de wind verspreid. De klaproos gedijt op elk bodemtype maar heeft de voorkeur voor een gedraineerde, zonnige, niet te droge plaats, in een niet te arme bodem. Verscheidene cultivars met uiteenlopende bloemkleuren.

Wouw

Reseda luteola

juni-sept. 120 cm

Tweejarige, kruidachtige plant met rechtopstaande stengels die bezet zijn met talrijke lancetvormige bladeren en trossen kleine gele bloempjes. De plant groeit op arme, gedraineerde en eerder kalkhoudende bodems. Werd in de oudheid gebruikt om een gele kleurstof uit te vervaardigen.

Purperen klaver

Trifolium rubens

mei-okt. 30 cm

Vaste, kruidachtige plant met kruipende uitlopers die een dicht tapijt van bladeren vormen. De talrijke bloeiwijzen met kleine bloempjes zitten gegroepeerd aan het uiteinde van een vrij lange stengel en verschijnen in juni - augustus. Klaver kan op de meeste bodems groeien. Het is één van de grootste en meest decoratieve klaversoorten.

GRASSEN

Trilgras of Bevertje

Briza media

mei-aug. 30-60 cm

Middelhoog, halfwintergroen siergras dat losse, compacte polletjes vormt van blauwgroene, zwaardvormige bladeren. De plant vormt hangende, klokjesachtige aartjes die bij beweging trillen. De plant kan zich vegetatief vermeerderen met korte wortelstokken. Verkiest een standplaats in volle zon of halfschaduw, en een goed doorlaatbare bodem.

Helmgras

Calamagrostis arenaria (syn. Ammophila arenaria)

mei-juli 120 cm

Onderhoudsvrij gras met grijsgroen, winterhard sierblad. De plant groeit in een stijve, scherpe kluit en produceert compacte aren met gouden bloemen die beige worden en contrasteren met het blad. Geschikt om duinen en zandgronden te stabiliseren. De plant is perfect winterhard en zuinig met water. Groeit van nature op zoute zandgrond.

Hangende zegge

Carex pendula

mei-juni 140-180 cm

Winterhard gras met groenblijvend blad dat grote openvallende pollen vormt. De brede bladeren zijn donkergroen aan de bovenkant en licht blauwgroen aan de onderkant. De halmen dragen zeer decoratieve hangende, fijne, zwartbruine aren. De plant staat graag op vochtige plekken, waar de zaden makkelijk uitkomen.

Ruwe smele of Gewone smele

Deschampsia cespitosa

juni-aug. 60-140 cm

Gras met stijve, rechtopstaande bloemen in fijne, pluizige, zilvergroene pluimen die later strogeel kleuren. Het gras vormt grote, dichte, groenblijvende pollen. Het gras gedijdt best in volle zon of halfschaduw op een zure tot neutrale, goed doorlaatbare, humusrijke bodem en verdraagt droogte. Er zijn cultivars met pluimen in andere kleuren beschikbaar.

Grote veldbies

Luzula sylvatica

✿ april-juni ↥ 30-60 cm

Klein, bodembedekkend gras met brede, groenbijvende bladeren die omrand zijn met lichtgroene borstelharen wat een helder contrast geeft in de schaduw. De plant bloeit in het voorjaar met pluimen. Het is een uitstekende vaste plant voor droge of vochtige schaduw.

Pijpenstrootje

Molinia caerulea

✿ juli-okt. ↥ 30-80 cm

Kleine, bladverliezende grassoort met een compacte, bossige, polvormende habitus en slanke, opgaande bloemstengels. De plant is blauwgroen en verkleurt in de herfst naar een oranjebruine tint. Bloeit van juli tot oktober met luchtige, paarsbruine bloempluimen die later geelbruin verkleuren. De plant houdt van een standplaats in volle zon of halfschaduw.

UITHEEMS

Vedergras

Stipa pennata

✿ juli-okt. ↥ 30-40 cm

Zeer elegante, vaste grassoort die lichte polvormige groepen vormt met zilverachtige, pluimvormige bloeiwijzen. Ideaal voor droge tuinen, rotstuinen en natuurlijke graslanden. Verkiest goed doorlatende, arme en zonnige bodems

BODEMBEDEKKERS

Enkele voorbeelden van invasieve uitheemse bodembedekkers en hun alternatieven.

Invasieve uitheemse soort	Statuut	Alternatieve planten
Vlakke dwergmispel (*Cotoneaster horizontalis*)	CODE ⊗	Struikhei (*Calluna vulgaris*), Kruipbrem (*Genista pilosa*), Jeneverbes (*Juniperus communis 'Repanda'*), Bloedooievaarsbek (*Geranium sanguineum 'Striatum'*), Gewone klimop (*Hedera helix*), Kleine maagdenpalm (*Vinca minor*)
Moerasanemoon (*Houttuynia cordata*)	CODE ⚠	Bosanemoon (*Anemone nemorosa*), Leverbloempje (*Hepatica nobilis*)*
Schijnaardbei (*Potentilla indica -Duchesnea indica*)	CODE ⊗	Bosaardbei (*Fragaria vesca*), Voorjaarsganzerik (*Potentilla neumanniana*)

CODE ⊗ **CODE – Consensus:** Soort opgenomen op de consensuslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

CODE ⚠ **CODE – Waarschuwing:** Soort opgenomen op de waarschuwingslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

Schijnaardbei

Potentilla indica

Herkomst: Azië

Habitat: Onder struikgewas of langs bospaadjes op vochtige, voedselrijke bodems. Wordt evengoed aangetroffen in gazons, tussen straatstenen, als spontane ondergroei in parkomgevingen

Problematiek: Dit kleine kruid verspreidt zich snel via uitlopers en kan als ondergroei dichte tapijten vormen tot 30 cm hoog. Op stikstofrijke bodems is zijn biomassa groter dan die van het bosaardbei (*Fragaria vesca*), zonder dat er echter een direct aantoonbaar effect op deze inheemse soort is vastgesteld.

Bosaardbei

Fragaria vesca

apr.-juni 20 cm

Meerjarige plant met drielobbige bladeren. Groeit in bosjes die zich verspreiden via uitlopers en vormt een groen tapijt in de lente en de zomer. Witte bloemen geven sappige, geurige, rode vruchtjes. Groeit in zon of halfschaduw op rijke, luchtige kalkrijke bodem. Veel cultivars verschillen in opbrengst, vruchtzetting en kleur.

Moerasanemoon

Houttuynia cordata

Herkomst: Zuidoost-Azië

Habitat: Vochtige en schaduwrijke milieus, vaak op voedselrijke bodems zoals oevers, greppels, moerassen en vochtige bossen

Problematiek: Vormt dichte tapijten dankzij zijn kruipende wortelstok en verdringt gemakkelijk de inheemse lage begroeiing. Toont een groot vermogen tot verspreiding in tuinen en kan snel aangrenzende vochtige milieus koloniseren.

UITHEEMS

Leverbloempje

Hepatica nobilis

maart-apr. 10-15 cm

Kleine, vroegbloeiende vaste plant van het bos. Vormt in het vroege voorjaar bloemen in blauw, roze of wit, afhankelijk van de variëteit. Het drietallige, groenblijvende loof is het hele jaar door decoratief. Verkiest humusrijke en licht kalkhoudende bodems die voldoende vocht bevatten.

Kruipend zenegroen

Ajuga reptans

mei-juli 20 cm

Groenblijvende plant die via uitlopers een tapijt van ovale blaadjes vormt. In het voorjaar verschijnen felblauwe bloemen in kransen rond de stengel. Groeit in schaduw tot halfschaduw op vochtige doorlaatbare bodems, maar verdraagt ook zonnige plekken. Verdraagt brede pH, mits niet te zuur. Veel cultivars met variatie in bloem en blad.

Struikheide

Calluna vulgaris

juli-okt. 40 cm

Kruipend struikje dat is aangepast aan zure, lichte en doorlaatbare bodems. Vormt dichte, groenblijvende matten met bloemaren van zomer tot herfst. Struikheide verkiest eerder een zonnige plaats. Het is een plant die geen onderhoud vergt, tenzij een lichte voorjaarssnoei. Verscheidene cultivars met uiteenlopende bloem en bladkleur.

Lievevrouwbedstro

Galium odoratum

mei-juni 20 cm

Plant met kruipende wortelstok die 20 cm hoog wordt. De bladeren groeien in kransen rond de stengel. In het voorjaar verschijnen bloeiwijzes van kleine, geurige, witte stervormige bloemetjes. Groeit op luchtige, gedraineerde, vruchtbare, lichtzure bodem in schaduw of halfschaduw. Bevat aromatische cumarine.

Kruipbrem

Genista pilosa

april-juni 15-30 cm

Dwergstruik die slechts 40 cm hoog wordt, maar tot 1 meter breed kan uitspreiden. In het voorjaar siert hij zich met talloze goudgele, geurloze bloemen die in trossen verschijnen. De bladeren zijn klein en voelen zacht aan door de fijne, zijdeachtige haartjes aan de onderzijde. Ze staat het liefst op iets humeus of lemig zand.

Bloedooievaarsbek

Geranium sanguineum

mei-sept. 15-30 cm

Bossige vaste plant die tevreden is met iedere goed doorlaatbare, niet té vruchtbare grondsoort. Meerjarige geraniums zijn goede bodembedekkers die doorheen het groeiseizoen een overvloed aan bloemen produceren. De bloemen zijn groot en dieproze met paarse strepen. Verdraagt zeewind.

(Gewone) Klimop

Hedera helix

sept.-nov. 1000 cm

Krachtige wintergroene heester die als klimmer of bodembedekker kan dienen. De bladeren zijn gelobd, ovaal tot hartvormig. Bloeit met geelgroene tot groenwitte bloemen in schermen, gevolgd door blauwzwarte besjes. Groeit in zon, halfschaduw of schaduw, heeft weinig bodemvereisten en is redelijk zeewindtolerant. Veel cultivars met verschillende bladeigenschappen.

Gewone jeneverbes, kruipjeneverbes

Juniperus communis 'Repanda'

mei-juni 50 cm

Tweehuizige struikconifeer met soepele takken en stevige en scherpe naalden die per drie op de takken staan ingeplant. De vrouwelijke planten geven blauwe tot zilverblauwe vruchten. De 'bessen' worden gebruikt in de keuken en om alcohol te aromatiseren. Verkiest droge, schrale kalkbodems. Voor een goede bodembedekker moet je opteren voor kruipende soorten.

Penningkruid

Lysimachia nummularia

mei-aug. 15-50 cm

Vaste plant met een taps toelopende groeiwijze en kleine, muntvormige bladeren. Hij bloeit de hele zomer lang met gele bloemen. Het is een vaste plant in natte bossen, die met zijn rechtopstaande stengels wortelt in vochtige, schaduwrijke grond en snel een dichte bodembedekking vormt.

Adderwortel

Polygonum bistorta

juni-aug. 60 cm

Kruiper die een dicht tapijt van felgroene, ovale blaadjes vormt. De aarvormige bloeiwijzen staan op lange, rechte stengels die boven het blad uitsteken. De roze bloemen vormen dichte, cilindervormige pluimen die de hele zomer bloeien. Adderwortel houdt van de zon en een gewone, vochtige bodem maar gedijt ook op een licht zure, luchtige en humusrijke grond.

Voorjaarsganzerik

Potentilla neumanniana

juni-sept. 10 cm

Vaste plant die kussenvormige bosjes vormt door afhangende twijgen die makkelijk wortelen. Het blad is intens groen en behaard. De felgele bloemen zijn gegroepeerd in schermen, die vanaf mei tot een eind in de zomer bloeien. De plant houdt van een lichte, rijke, luchtige en ietwat kalkhoudende grond, bij voorkeur in de zon of halfschaduw.

UITHEEMS

Schuimbloem

Tiarella cordifolia

april-juni 15-35 cm

Kruidachtige vaste plant die groenblijvend is in zachte winters, tot 30 cm hoog. Bladeren zijn breed en gelobd en verkleuren in de herfst naar brons. Bloeit in de zomer met trossen van kleine roomwitte bloemen op de opstaande stengels. Staat liefst beschut in de halfschaduw of schaduw op een goed doorlaatbare, humusrijke, licht vochtige bodem.

Kleine maagdenpalm

Vinca minor

april-mei 20 cm

Vaste, groenblijvende bodembedekker die in de lente tot leven komt met talloze kleine, stervormige, maagdenpalmblauwe bloemen. Deze kruipende vaste plant is winterhard en verdraagt schaduw, droge omstandigheden en wortelconcurrentie zonder invasief te worden. Onder de cultivars: ‘Alba’ met witte bloemen, ‘Atropurpurea’ met paarse bloemen.

VARENS

Tongvaren

Asplenium scolopendrium

↥ 25-30 cm

Kleine, robuuste varen met gegolfde bladeren. Het blad glanst en verkleurt van licht naar donker groen. In de winter blijft er een dicht plukje bladeren over. De tongvaren doet het goed in de schaduw of halfschaduw, in vochtige maar doorlatende grond. Onder de cultivars: 'Undulatum' met sterk gevouwen bladeren, 'Angustifolium' met smalle bladeren.

Steenbreekvaren

Asplenium trichomanes

↥ 15-30 cm

Kleine varen die wintergroen is en aantrekkelijke pollen vormt van fijnvertakte blaadjes met zwarte stengels. De plant is niet veeleisend en kan overal aarden, ook in de spleten van lage muurtjes. Geschikt als terrasplant in de schaduw of in een rotstuin.

Schildvaren of Geschubde mannetjesvaren

Dryopteris affinis

↥ 60-100 cm

Kosmopolitische varen met grote, lichtgroene, halfrechtopstaande bladeren. Hij kan meer dan een meter groot worden. Hij is winterhard en gedijt goed op koele, kalkvrije grond. Onder de cultivars: 'Crispa' met sterk golvende bladeren.

Zachte naaldvaren

Polystichum setiferum

↥ 60-100 cm

Middelgrote, halfwintergroene varen met tweevoudig geveerde, zachte matgroene bladeren die sierlijk overhangen. Plant op een beschutte plek in halfschaduw of schaduw, in goed doorlaatbare, humusrijke, voedselrijke, licht vochtige grond. Onder de cultivars: 'Congestum' met een dichte, korte groeiwijze, 'Plumoso densum' met bladeren die lijken op grote veren.

Dubbelloof

Struthiopteris spicant

↥ 15-50 cm

Winterharde varen die een kleine rozet vormt met steriele, donkergroene, groenblijvende, leerachtige bladeren. De plant vormt bovendien ook grote, vruchtbare bladeren die in de zomer uit het hart van de plant komen als een rechtopstaand boeket. Hij gedijt in de volle zon indien de luchtvochtigheid constant is.

WATERPLANTEN

Enkele voorbeelden van invasieve uitheemse waterplanten en hun alternatieven.

	Invasieve uitheemse soort	Statuut	Alternatieve planten
Oever / moeras	**Alligatorkruid** (*Alternanthera philoxeroides*)	EU ⊗	Penningkruid (*Lysimachia nummularia*), Watermunt (*Mentha aquatica*), Moerasvergeet-mij-nietje (*Myosotis scorpioides*), Witte waterkers (*Nasturtium officinale*)
Oever / moeras	**Watercrassula** (*Crassula helmsii*)	EU ⊗	Klein sterrenkroos (*Callitriche palustris*)
Oever / moeras	**Bleek cypergras** (*Cyperus eragrostis*)	CODE ⊗	Mattenbies (*Scirpus lacustris*), Moeraszegge (*Carex acutiformis*), Oeverzegge (*Carex riparia*), Hangende zegge (*Carex pendula*)
Oever / moeras	**Smalle theeplant** (*Gymnocoronis spilanthoides*)	EU ⊗	Penningkruid (*Lysimachia nummularia*), Watermunt (*Mentha aquatica*), Moerasvergeet-mij-nietje (*Myosotis scorpioides*), Witte waterkers (*Nasturtium officinale*)
Oever / moeras	**Teunisbloem** (*Ludwigia grandiflora & L. peploides*)	EU ⊗	Watergentiaan (*Nymphoides peltata*), Dotterbloem (*Caltha palustris*)
Oever / moeras	**Moerasaronskelk** (*Lysichiton americanus*)	EU ⊗	Slangenwortel (*Calla palustris*), Dotterbloem (*Caltha palustris*)
Oever / moeras	**Breed(bladig) pijlkruid** (*Sagittaria latifolia*)	CODE	Pijlkruid (*Sagittaria sagittifolia*)
Oever / moeras	**Mantsjoerese wilde rijst** (*Zizania latifolia*)	CODE ⊗	Riet (*Phragmites australis*), Grote lisdodde (*Typha latifolia*), Gele lis (*Iris pseudoacorus*)

Drijvend	**Kaapse waterlelie** (*Aponogeton distachyos*)	**CODE**	Drijvend fonteinkruid (*Potamogeton natans*)
Drijvend	**Grote waternavel** (*Hydrocotyle ranunculoides*)	**EU**	Goudveilen (*Chrysoplenium spp.*), Gewone waternavel (*Hydrocotyle vulgaris*), Kikkerbeet (*Hydrocharis morsus-ranae*), Watermunt (*Mentha aquatica*), Waterdrieblad (*Menyanthes trifoliata*)
Drijvend	**Watersla** (*Pistia stratiotes*)	**EU**	Watergentiaan (*Nymphoides peltata*), Kikkerbeet (*Hydrocharis morsus-ranae*), Drijvend fonteinkruid (*Potamogeton natans*)
Drijvend	**Waterhyacint** (*Pontederia crassipes*)	**EU**	Watergentiaan (*Nymphoides peltata*), Kikkerbeet (*Hydrocharis morsus-ranae*), Drijvend fonteinkruid (*Potamogeton natans*)
Drijvend	**Grote vlotvaren** (*Salvinia molesta*)	**EU**	Watergentiaan (*Nymphoides peltata*), Kikkerbeet (*Hydrocharis morsus-ranae*), Drijvend fonteinkruid (*Potamogeton natans*)
Ondergedoken	**Waterpest** (*Elodea spp., Egeria densa, Lagarosiphon major*)	**EU**	Klein sterrenkroos (*Callitriche palustris*), Grof hoornblad (*Ceratophyllum demersum*), Aarvederkruid (*Myriophyllum spicatum*)
Ondergedoken	**Parelvederkruid** (*Myriophyllum aquaticum*)	**EU**	Waterviolier (*Hottonia palustris*), Aarvederkruid (*Myriophyllum spicatum*), Lidsteng (*Hippuris vulgaris*)
Ondergedoken	**Ongelijkbladig vederkruid** (*Myriophyllum heterophyllum*)	**EU**	Grof hoornblad (*Ceratophyllum demersum*), Waterviolier (*Hottonia palustris*), Aarvederkruid (*Myriophyllum spicatum*), Lidsteng (*Hippuris vulgaris*)

EU **EU-lijst:** Soort opgenomen op de lijst van soorten die zorgwekkend zijn voor de Europese Unie

CODE **CODE – Consensus:** Soort opgenomen op de consensuslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

CODE **CODE – Waarschuwing:** Soort opgenomen op de waarschuwingslijst van de nationale gedragscode inzake invasieve uitheemse soorten en de sierteelt.

Mantsjoerese wilde rijst

Zizania latifolia

Herkomst: China

Habitat: Vochtige en zonnige standplaatsen: oevers, moerassen, greppels en ondiepe wateren, vaak op voedselrijke bodems

Problematiek: Zeer krachtige rhizomateuze soort die dichte populaties vormt en de inheemse water- en oevervegetatie kan verdringen. De soort kan de structuur van habitats veranderen, de lokale biodiversiteit verminderen en het gebruik van wetlands bemoeilijken.

MOERAS

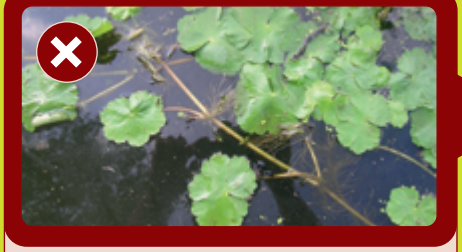

Riet

Phragmites australis

juli-sept. ↥ 200-300 cm

Hoge vaste plant die wordt gekenmerkt door dikke, kruipende wortelstokken en uitlopers. Lange, lintvormige bladeren en grote, vederlichte, paarsbruine aren in de zomer en herfst. Een must aan de rand van waterpoelen waar hij voor verticaliteit zorgt. Een bekende cultivar: 'Variegatus' met goudgeel gestreepte bladeren.

Grote waternavel

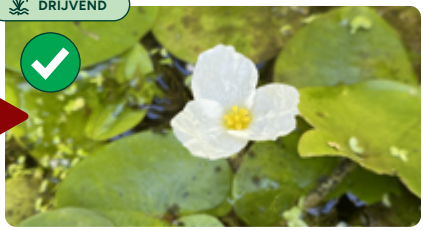
Hydrocotyle ranunculoides

Herkomst: Amerika

Habitat: Zoet water, stilstaand of traag stromend, vaak voedingsrijk

Problematiek: Vormt dichte tapijten die op het wateroppervlak drijven, wat de groei van inheemse vegetatie belemmert en door de ophoping van dood organisch materiaal tot eutrofiëring en anoxie van het water kan leiden. Dit kan belangrijke gevolgen hebben voor de inheemse fauna, de waterdoorstroming en de recreatieve functies van het water.

DRIJVEND

Kikkerbeet

Hydrocharis morsus-ranae

juni-aug. ↥ 10 cm ↧ 0/-10 cm

Drijvende plant met kleine, ronde tot niervormige bladeren. De soort is tweehuizig en bloeit met zoet geurende, witte bloemen met een geel hart. De plant overwintert dankzij winterknoppen die rond april uitlopen tot een nieuwe plant. De plant vormt uitlopers waardoor drijvende plaggen worden gevormd. De wortels raken de bodem niet.

Parelvederkruid

Myriophyllum aquaticum

Herkomst: Zuid-Amerika

Habitat: Stilstaand of traag stromend zoet water, vaak voedingsrijk; kan ook de oevers koloniseren.

Problematiek: Vormt dichte populaties, wat de groei van inheemse vegetatie belemmert en door de ophoping van dood organisch materiaal tot eutrofiëring en anoxie van het water kan leiden. Dit kan belangrijke gevolgen hebben voor de inheemse fauna, de waterdoorstroming en de recreatieve functies van het water.

ONDERGEDOKEN

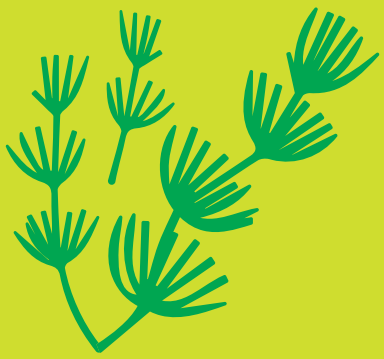
Aarvederkruid

Myriophyllum spicatum

juli-aug. -80 cm

Onderwaterplant met lange, slappe stelen tot 2–3 m. Fijn ingesneden bladeren staan in kransen rond de stengel. Bloeiwijzen steken enkele cm boven water met witte bloempjes. Best in een mand planten tegen woekeren. Verkiest voedingsrijke bodem in stilstaand of traagstromend water. Zuurstofplant en zuiverend.

DRIJVEND	Drijvende waterplanten
ONDERGEDOKEN	Ondergedoken waterplanten
MOERAS	Oever- en/of moerasplanten

DRIJVEND

Klein sterrenkroos

Callitriche palustris

juni-okt. -5/-50 cm

Meerjarige waterplant met deels ondergedoken en deels drijvende bladeren. Onderwater zijn de bladeren lang en slank, boven water vormen ze een rozet met groenachtige bloemaren. De plant houdt van koud, stromend water en wortelt in kleigrond. Het wintergroene blad blijft ook buiten het seizoen zuurstof produceren en biedt een schuilplaats voor fauna.

DRIJVEND

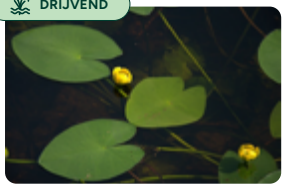
Lidsteng

Hippuris vulgaris

juni-aug. 20-50 cm -5/-20 cm

Een zeer decoratieve waterplant met kleine, prachtig groene bladeren. De plant produceert veel zuurstof en heeft zuiverende eigenschappen. Zeer nuttig om het vijverwater van zuurstof te voorzien en te zuiveren. De plant bloeit in de zomer met groene, onopvallende bloemen.

DRIJVEND

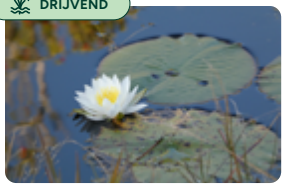
Gele plomp

Nuphar lutea

juli-aug. 30 cm -50/-80 cm

Overblijvende plant met grote, drijvende, hartvormige bladeren. De plant wortelt op 50-100 cm diepte. In juli-augustus verschijnen goudgele bloemen boven het water. Houdt van kalm water en een rijke kleibodem. Lijkt op waterlelie met kleinere bloem maar verdraagt beter vorst, schaduw en dieper water. Cultivar 'Variegata' met bont blad en minder sterke groei.

DRIJVEND

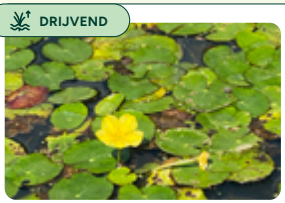
Witte waterlelie

Nymphaea alba

juni-sept. 15 cm -50/-80 cm

Inheemse waterplant met grote, ronde bladeren van makkelijk 30 cm die van rood naar donkergroen verkleuren. De bloemen vormen witte sterren met een klein geel hart. Houdt van een plek in de volle zon of halfschaduw en een waterdiepte van 0,50 tot 1,50 m. De plant trekt vlinders, bijen en andere insecten aan.

DRIJVEND

Watergentiaan

Nymphoides peltata

juni-sept. 15 cm -50/-80 cm

Plant met spatelvormige onderwaterbladeren en hartvormige drijvende bladeren met paarsrode onderzijde. Bloeit van juli tot september met gele, licht amandelgeurende ééndagsbloemen van circa 3 cm diameter, die ongeveer 10 cm boven het water uitsteken en gefranjerde kroonblaadjes hebben. Aanplanten tot 30 tot 80 cm diep, liefst op leem- of kleibodem in de zon.

DRIJVEND

Drijvend fonteinkruid

Potamogeton natans

juni-aug. -40/-100 cm

Overblijvende waterplant met stelen tot 2 m en grote, ovale, drijvende bladeren.
De geelgroene aren steken boven het water uit en dragen kleine witte bloempjes. Wortelt tot 1 m diep in kleibodem, die zowel zwaar als schraal mag zijn. Groeit in rustig, stilstaand of traagstromend water. Verrijkt het water met zuurstof en trekt diverse waterfauna aan.

ONDERGEDOKEN

Grof hoornblad

Ceratophyllum demersum

juli-sept. -30/-80 cm

Overblijvende, ondergedoken waterplant zonder wortels met stekelig getande bladeren en lange stengels. De plant verkiest voedselrijk, stilstaand of traagstromend water en neemt zeer veel voedingsstoffen op, waardoor ze de ontwikkeling van algen tegengaat. Grof hoornblad kan snel groeien en zelfs gaan woekeren.

ONDERGEDOKEN

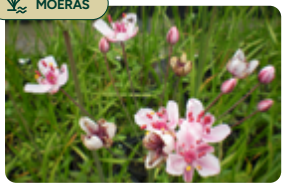
Waterviolier

Hottonia palustris

mei-juni 30-60 cm -50/-70 cm

Waterplant met een gelede en sterk vertakte wortelstok waaruit schuin-opstijgende, dicht bebladerde stengels groeien. De bladeren zijn grijsgroen, gevederd en kamvormig en vormen een rozet onder water. De stengels vertakken zich boven water en produceren daar bloemstengels. In mei en juni bloeit de plant met bleeklila tot rozige, fijn geurende bloemen.

MOERAS

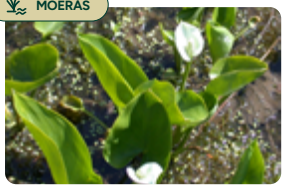
Zwanenbloem

Butomus umbellatus

juni-aug. 100-120 cm

Een hoogopgaande, bladverliezende vaste plant die zich via wortelstok uitbreidt. De bladeren zijn lang, smal en stijf en onderaan merkwaardig driekantig. In de zomer verschijnen grote, wit-roze schermachtige bloemen aan lange bloemstengels. De plant houdt van een standplaats in volle zon of halfschaduw en een waterdiepte van minimum 5 tot maximum 45 cm.

MOERAS

Slangenwortel

Calla palustris

juni-sept. 10-20 cm

Winterharde vaste plant die goed gedijt aan de oevers van vijvers tot een diepte van 30 cm onder water. De plant vormt grote kolonies door haar wortelstokken over de bodem van het water uit te spreiden. Bladeren in de vorm van een uitgerokken hart en opgerold aan de randen. Bloem met wit schutblad groeit uit tot koraalrode bessen.

MOERAS

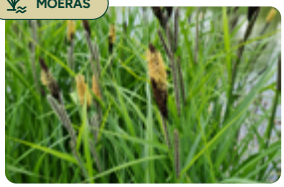
Dotterbloem

Caltha palustris

apr.-mei 50 cm 0/-10 cm

Meerjarige oeverplant met bosjes vlezige, glanzende, donkergroene bladeren. In het late voorjaar verschijnen talrijke gele, boterbloemachtige bloemen. Houdt van humusrijke, zeer vochtige tot ondergelopen, liefst kleiachtige bodem. Gekookte planten zijn eetbaar. Cultivars: ‘Flore Pleno’ en de dubbelbloemige, geel bloeiende ‘Multiplex’.

MOERAS

Moeraszegge

Carex acutiformis

mei-juni 120-150 cm

Groot, wintergroen gras met kruipende wortelstokken en opvallende bloeiwijze. De plant kan tot 150 centimeter hoog worden, heeft slanke, driehoekige stengels en overhangende, glanzende grasachtige bladeren. Van mei tot juni bloeit de moeraszegge met sigaarvormige aren. Verkiest een standplaats in de volle zon of halfschaduw en een permanent vochtige bodem

MOERAS

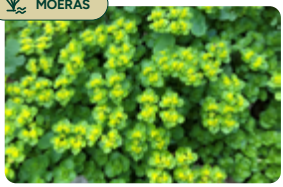
Oeverzegge

Carex riparia

mei-juni 100-120 cm

Groot, wintergroen gras met overhangende, glanzende, grasachtige bladeren met lange wortelstokken. Van mei tot juni bloeit de plant met opstaande, donkerbruine bloemaren. Groeit het beste in de volle zon of halfschaduw op een goed vochtige bodem. Bekende cultivar: de wit-groen gestreepte en minder groeikrachtige 'Variegata' met donkere zaadkoppen.

MOERAS

Goudveil

Chrysosplenium spp.

april-mei 0-30 cm

De planten van het geslacht *Chrysosplenium* zijn kruidachtig, meerjarig en worden tot ongeveer 20 centimeter hoog. De bladeren zijn handvormig geaderd en hebben een gelobde rand.
De kleine bloemen zijn geel(groen) van kleur en staan in trossen aan de toppen van de scheuten, omringd door groene schutbladeren. Ze groeien liefst op natte, schaduwrijke plekken.

MOERAS

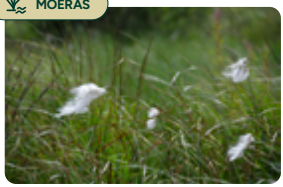
Naaldwaterbies of naaldgras

Eleocharis acicularis

juni-aug. 5-15 cm

Ondergedompelde vaste plant die een grastapijt vormt met zijn stijve, puntige groene naaldvormige bladeren. Het is een plant die veel zuurstof produceert, niet woekert, en de vijver helder en gezond houdt. Aanplanten langs de rand van waterpartijen tot een diepte van 40 cm.

MOERAS

Veenpluis

Eriophorum angustifolium

juni-aug. 60 cm

Vaste plant die goed gedijt in vochtige tot moerassige gebieden. Hij vormt een kluit slanke bladeren en in de zomer pluizige, zuiverwitte bloeiwijzen die lijken op gerafeld katoen. Hij is het meest geschikt voor koude klimaten. De plant bloeit uitbundig aan de oevers van waterpoelen of in ondiep water.

MOERAS

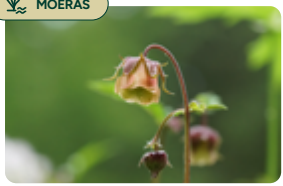
Moerasspirea

Filipendula ulmaria

juni-aug. 120 cm

Meerjarige plant die opstaande bosjes vormt met bloemstengels die eindigen in een witgele, pluimachtige bloeiwijze. Bloeiwijze en bladeren zijn geurig. Groeit liefst op drassige grond en kan snel zonder veel onderhoud grote oppervlaktes innemen. Wordt gebruikt in siropen, wijn en gelei. Enkele cultivars: 'Aurea' met goudgeel blad; 'Variegata' met bont blad.

MOERAS

Knikkend nagelkruid

Geum rivale

mei-juni 30-60 cm

Vaste plant waarvan de diep gelobde, donzige bladeren een rozet vormen in een dichte kluit. Bloeit met soepele, harige, roodbruine, knikkende bloemen aan donkere stengels. De pluizige gedroogde vruchten zijn borstelig. De plant gedijt goed in rijke grond en verdraagt tijdelijke onderdompeling en volle zon, op voorwaarde dat de grond geen vochttekort heeft.

MOERAS

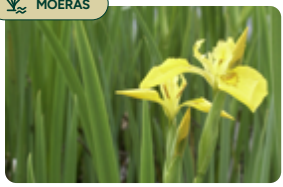
Gewone waternavel

Hydrocotyle vulgaris

mei-sept. 10-20 cm

Moerasplant met kruipende wortelstok die zowel in het water als op het land kan groeien. Op het land wordt hij als bodembedekker gebruikt, in het water worden drijvende matten gevormd. Tijdens de zomer bloeit de waternavel met onopvallende trosjes groenwitte tot bleekroze bloempjes aan dunne steeltjes. Op het land kan waternavel zich zeer snel uitbreiden.

MOERAS

Gele lis

Iris pseudacorus

mei-juli 150 cm -30 cm

Meerjarige plant met wortelstokken en lange bladeren die op een zwaard lijken en verdwijnen in de winter. Op de rechtopstaande bloemstengels ontluiken grote, gele bloemen.
De zaaddoosjes zijn decoratief en zaaien vlot uit. Enkele cultivars: 'Gigantea', die meer dan 2 m wordt; de wit bloeiende 'Alba'; 'Variegata', met zijn geelgroen gepanacheerde bladeren.

MOERAS

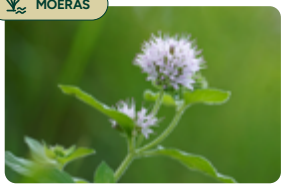
Zeegroene rus

Juncus inflexus

juli-sept. 40-80 cm

Vaste vijverplant met middelgrote pollen van stijve, glazige en sterk geribbelde wintergroene stengels. Losse, roodbruine aartjes in het midden van de zomer. Ideaal in zware, vochtige, moerassige grond en een must aan de rand van waterpartijen waar hij verticaliteit toevoegt.

MOERAS

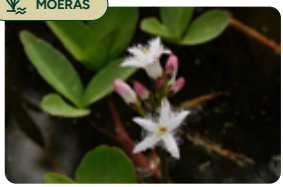
Watermunt

Mentha aquatica

juni-aug. 60 cm 0/-10 cm

Meerjarige oeverplant die zich via uitlopers verspreidt. De bladeren zijn eirond, getand, midden-tot paarsgroen gekleurd en sterk aromatisch. Deze munt bloeit van juli tot september met lila bloempjes. De plant verkiest een plek in de zon of halfschaduw, op elk type vochtige bodem. De plant is eetbaar, aromatisch en geneeskrachtig en lokt ook bestuivers.

MOERAS

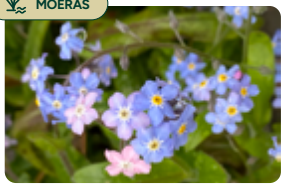
Waterdrieblad

Menyanthes trifoliata

april-juni 20-30 cm

Inheemse waterplant uit moerasgebieden, met karakteristieke drietallige bladeren en zeer decoratieve, wit gefranjerde bloemen. Zeer waardevol voor de biodiversiteit en geschikt voor vochtige oeverzones.

MOERAS

Moerasvergeet-mij-nietje

Myosotis scorpioides

mei-sept. 30 cm -10 cm

Lage tot middelhoge, meestal overblijvende plant met een kruipende wortelstok die bloeit in de (voor)zomer met vele trossen blauwe bloempjes met een geel hart. Blad is behaard en felgroen. Verkiest natte, voedingsrijke, luchtige bodem in zon of halfschaduw. Belangrijk voor insecten. Enkele cultivars: 'Ice Pearl' met witte bloemen; 'Variegata' met bont blad.

MOERAS

Witte waterkers

Nasturtium officinale

mei-sept. 20-40 cm

Overblijvende oeverplant met veerdelige bladeren, witte bloemen en licht kromme hauwen. Ze groeit bij voorkeur in voedselrijk, stromend en ondiep water, waar de holle, wortelende stengels dichte matten kunnen vormen. De soort is rijk aan vitamine C en heeft een pittige radijssmaak, waardoor ze ook als groente wordt gebruikt.

MOERAS

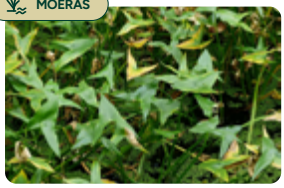
Egelboterbloem

Ranunculus flammula

juni-sept. 30 cm

Meerjarige vijver- of oeverplant met een lange, goudgele stervormige bloei. Zeer winterhard. Het is een uitstekende plant voor plaatsen waar altijd een beetje water staat. Door zijn kleine formaat is hij ideaal voor kleine vijvers. Hij gedijt goed op zure tot neutrale bodems in de zon of halfschaduw en is makkelijk uit te zaaien.

MOERAS

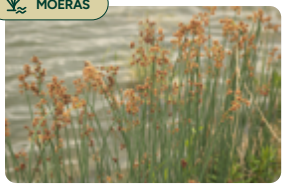
Pijlkruid

Sagittaria sagittifolia

juni-aug. 80 cm

Wintergroene waterplant voor stilstaand of licht stromend water tot 40 cm diep. De plant heeft langgesteelde bladeren die heel verschillend van vorm kunnen zijn. Pijlkruid bloeit van juni tot augustus met kleine witte bloempjes in kransen rond de driekantige stengels. Aanplanten in volle zon of halfschaduw.

MOERAS

Mattenbies

Scirpus lacustris

juni-sept. 200-400 cm

Plant met holle stengels en blauwgroene bladeren die meer dan 3 m hoog kan worden. Aan de toppen van de stengels verschijnen van juni tot september langwerpige tot langwerpig-ovale, roodbruine bloeiaren. Het is verstandig de wortels in te sluiten bij het aanplanten, aangezien de scherpe wortelstokken gemakkelijk vijverfolie kunnen doorboren.

MOERAS

Grote egelskop

Sparganium erectum

juni-aug. 100 cm

Rhizomatische vaste, rechtopstaande plant. De plant vormt een pluk rechtopstaande, lintvormige bladeren die ‘s winters afvallen. De vertakte zomerbloeiwijze draagt bloemhoofdjes die uitgroeien tot ronde, stekelige vruchten. De plant wordt geliefd om zijn filterende en zuiverende eigenschappen. Plant op een oever of onder water tot 10 cm diepte.

MOERAS

Grote lisdodde

Typha latifolia

juni-aug. 150-250 cm

Stevige waterplant die grote polvormende groepen van lintachtige bladeren vormt en zeer decoratieve, bruine, cilindervormige bloeiaren draagt. Ideaal voor oeverzones, vijvers en moerassige gebieden, maar best in een mandje aanplanten. Zeer nuttig voor de fauna.

Overzichtstabel eigenschappen alternatieven

Soort	Pagina	Inheems	Levens-cyclus: Eenjarig	Levens-cyclus: Meerjarig	Levens-cyclus: Tweejarig	Bloot-stelling: Zon	Bloot-stelling: Halfschaduw	Bloot-stelling: Schaduw	Water-beschikbaarheid: Aquatisch	Water-beschikbaarheid: Vochtig	Water-beschikbaarheid: Normaal	Water-beschikbaarheid: Droog	Zuurtegraad van de bodem: Brede tolerantie	Zuurtegraad van de bodem: Zure bodem	Zuurtegraad van de bodem: Neutrale bodem	Zuurtegraad van de bodem: Basische bodem	Bijzondere eigenschappen: Opvallend blad	Bijzondere eigenschappen: Groenblijvend	Bijzondere eigenschappen: Opvallende bloem	Bijzondere eigenschappen: Vruchten voor dieren	Bijzondere eigenschappen: Drachtplant	Bijzondere eigenschappen: Giftig
Acer campestre	16	•		•		•	•				•	•	•				•			•	•	
Acer palmatum	24			•			•	•		•	•				•			•				
Acer platanoides	16	•		•			•	•			•		•				•		•	•	•	
Acer pseudoplatanus	16	•		•		•	•			•	•		•				•			•	•	
Achillea millefolium	40	•		•		•					•		•				•		•		•	
Aconitum napellus	40	•		•		•	•				•		•						•		•	•
Actinidia arguta	35			•		•					•		•							•		
Actinidia kolomikta	35			•		•	•				•			•	•		•		•		•	
Agrostemma githago	55	•	•			•					•	•			•				•			•
Ajuga reptans	63	•		•			•	•		•	•		•				•	•	•		•	
Allium schoenoprasum	40	•		•		•	•				•		•						•		•	
Allium sphaerocephalon	40	•		•		•					•	•			•				•		•	
Allium ursinum	41	•		•				•		•	•		•				•		•		•	
Alnus glutinosa	16	•		•		•	•			•					•					•		
Amelanchier laevis 'Ballerina'	24			•		•	•				•		•				•		•	•	•	
Amelanchier ovalis	24	•		•		•						•	•				•		•	•	•	
Anemone nemorosa	41	•		•			•	•		•	•		•						•			•
Angelica archangelica	41			•		•	•			•	•			•	•				•		•	
Angelica sylvestris	41	•			•		•	•		•	•		•				•		•		•	
Anthemis tinctoria	42	•		•		•						•			•				•			
Aquilegia vulgaris	42	•		•		•	•				•		•				•		•		•	•
Artemisia absinthium	42	•		•		•					•	•			•	•		•				
Arum maculatum	42	•		•			•	•		•	•		•				•		•			•
Aruncus dioicus	43			•		•	•			•	•		•						•		•	
Asplenium scolopendrium	67	•		•			•	•		•					•	•	•	•				
Asplenium trichomanes	67	•		•			•	•		•	•		•				•	•				
Astilboides tabularis	43			•				•	•					•				•				
Baptisia australis	43			•		•				•	•				•	•	•					•
Berberis vulgaris	24	•		•		•	•			•	•			•	•					•	•	
Bergenia cordifolia	43			•		•	•	•	•						•		•	•	•			•
Betula pendula	17	•		•		•	•			•	•			•	•					•	•	
Briza media	59	•		•		•	•				•			•	•	•		•			•	
Bryonia dioica	35	•		•		•	•			•	•					•	•			•	•	•
Butomus umbellatus	75	•		•		•			•	•			•					•	•			
Buxus sempervirens	32	•		•		•	•	•			•		•				•	•			•	
Calamagrostis arenaria	59	•		•		•						•			•	•		•				
Calla palustris	75	•		•		•			•	•				•	•		•		•			•
Callitriche palustris	73	•		•		•	•			•							•	•				

			Levens-cyclus			Bloot-stelling			Water-beschikbaarheid				Zuurtegraad van de bodem				Bijzondere eigenschappen						
		Inheems	Eenjarig	Meerjarig	Tweejarig	Zon	Halfschaduw	Schaduw	Aquatisch	Vochtig	Normaal	Droog	Brede tolerantie	Zure bodem	Neutrale bodem	Basische bodem	Opvallend blad	Groenblijvend	Opvallende bloem	Vruchten voor dieren	Drachtplant	Giftig
Soort	Pagina																						
Calluna vulgaris	63	•		•		•	•			•	•	•		•			•	•	•		•		
Caltha palustris	75	•		•		•	•			•			•						•				•
Campanula persicifolia	44	•		•		•	•				•	•	•						•		•		
Carex acutiformis	75	•		•		•	•			•						•	•	•	•				
Carex pendula	59	•		•			•	•		•					•	•		•					
Carex riparia	76	•		•		•	•			•					•	•		•					
Carpinus betulus	32	•		•		•	•	•			•		•				•						
Centaurea cyanus	55	•	•			•					•	•	•						•		•		
Ceratophyllum demersum	74	•		•		•				•							•						
Chimonanthus praecox	25			•		•			•						•		•				•		
Chrysosplenium spp.	76	•		•			•	•		•	•			•	•			•	•				
Clematis vitalba	35	•		•		•	•				•		•						•	•		•	
Convallaria majalis	44	•		•			•	•			•		•						•			•	
Cornus mas	25	•		•		•	•				•				•		•		•	•	•		
Cornus sanguinea	25	•		•		•	•				•		•				•		•	•			
Corylus avellana	25	•		•		•	•	•			•		•				•		•	•	•		
Crataegus laevigata	26	•		•		•	•				•		•				•		•	•	•		
Crataegus monogyna	26	•		•		•	•				•	•			•				•	•	•		
Cynosorus cristatus	55	•		•		•						•	•						•		•		
Cytisus scoparius	26	•		•		•					•	•		•			•		•		•	•	
Daucus carota	55	•	•		•	•	•				•				•				•		•		
Delphinium spp.	44			•		•					•				•				•		•	•	
Deschampsia cespitosa	59	•		•		•	•			•					•			•					
Dianthus carthusianorum	56	•		•		•					•	•			•	•		•	•				
Dierama pulcherrimum	44			•		•				•	•				•	•	•		•				
Digitalis purpurea	44	•			•		•				•			•					•		•	•	
Dipsacus fullonum	45	•		•		•	•				•		•						•		•		
Dryopteris affinis	67	•		•				•		•				•	•		•	•					
Echium vulgare	56	•		•		•					•		•						•		•		
Eleocharis acicularis	76	•		•		•	•		•					•	•								
Epilobium hirsutum	45	•		•			•			•					•						•	•	
Eriophorum angustifolium	76	•		•		•			•	•				•				•	•				
Euonymus europaeus	26	•		•		•	•				•		•				•		•	•		•	
Eupatorium cannabinum	45	•		•		•				•	•		•						•		•	•	
Euphorbia amygdaloides	46	•		•			•	•		•					•	•		•	•				•
Euphorbia cyparissias	46	•		•		•					•	•			•		•		•				
Fagus sylvatica	17/32	•		•			•	•			•		•				•			•			
Filipendula ulmaria	77	•		•		•	•			•	•		•						•		•		

		Levens-cyclus				Bloot-stelling			Water-beschikbaarheid					Zuurtegraad van de bodem				Bijzondere eigenschappen						
		Inheems	Eenjarig	Meerjarig	Tweejarig	Zon	Halfschaduw	Schaduw	Aquatisch	Vochtig	Normaal	Droog	Brede tolerantie	Zure bodem	Neutrale bodem	Basische bodem	Opvallend blad	Groenblijvend	Opvallende bloem	Vruchten voor dieren	Drachtplant	Giftig
Soort	Pagina																							
Fragaria vesca	62	•		•		•	•				•		•						•	•	•			
Frangula alnus	27	•		•		•	•			•	•			•	•					•	•			
Fraxinus excelsior	17	•		•		•	•			•	•				•	•				•	•			
Galium odoratum	63	•		•			•	•			•		•						•		•			
Genista pilosa	63	•		•		•	•			•	•	•			•			•			•	•		
Geranium pratense	46	•		•		•	•	•			•	•	•				•		•		•			
Geranium sanguineum	64	•		•		•	•				•	•			•	•			•		•			
Geum rivale	77	•		•		•	•		•	•			•						•					
Gillenia trifoliata	46			•				•		•	•				•	•	•							
Glebionis segetum	56	•	•			•						•			•				•					
Hedera helix	36/64	•		•		•		•		•	•		•				•	•	•		•			
Helianthus annuus	47		•			•					•				•				•	•	•			
Helleborus foetidus	47	•		•			•				•	•			•	•		•	•			•		
Hepatica nobilis	62			•			•	•			•				•	•	•	•	•		•			
Hippophae rhamnoides	23	•		•		•				•	•	•			•		•			•	•			
Hippuris vulgaris	73	•		•		•	•		•	•					•	•	•							
Hottonia palustris	74	•		•		•	•		•	•				•				•	•		•	•		
Humulus lupulus	34	•		•		•	•				•		•				•		•		•			
Hyacinthoides non-scripta	39	•		•			•	•			•		•						•			•		
Hydrangea paniculata	27			•				•		•	•			•	•		•					•		
Hydrocharis morsus-ranae	71	•		•		•	•		•		•				•		•							
Hydrocotyle vulgaris	77	•		•		•	•			•					•		•	•						
Hypericum androsaemum	47			•		•	•	•			•	•	•				•		•					
Hyssopus officinalis	47			•		•					•	•			•	•	•		•					
Ilex aquifolium	27	•		•		•	•	•			•		•				•	•	•	•		•		
Iris pseudacorus	77	•		•		•	•			•			•				•	•	•					
Juncus inflexus	78	•		•		•	•		•	•					•	•		•						
Juniperus communis 'Reppanda'	64	•		•		•	•					•	•				•	•		•				
Knautia arvensis	56	•		•		•					•				•				•		•			
Laburnum anagyroides	17			•		•	•				•			•	•	•			•		•	•		
Leucanthemum vulgare	48	•		•		•	•				•		•						•		•			
Leucojum vernum	48	•		•			•	•			•		•						•		•			
Ligustrum vulgare	23	•		•		•	•				•		•				•		•	•	•	•		
Liquidambar styraciflua	18			•		•	•	•		•	•				•	•								
Lonicera periclymenum	36	•		•		•	•				•		•						•	•	•	•		
Luzula sylvatica	60	•		•			•	•		•	•			•	•			•						
Lysimachia nummularia	64	•		•		•	•			•	•		•					•	•					
Lythrum salicaria	39	•		•		•				•	•		•						•		•			

			Levens-cyclus			Bloot-stelling			Water-beschikbaarheid				Zuurtegraad van de bodem				Bijzondere eigenschappen						
		Inheems	Eenjarig	Meerjarig	Tweejarig	Zon	Halfschaduw	Schaduw	Aquatisch	Vochtig	Normaal	Droog	Brede tolerantie	Zure bodem	Neutrale bodem	Basische bodem	Opvallend blad	Groenblijvend	Opvallende bloem	Vruchten voor dieren	Drachtplant	Giftig
Soort	Pagina																						
Magnolia x soulangeana	18			•		•	•			•	•			•	•		•		•				
Malva moschata	48	•			•	•					•	•	•						•		•		
Melilotus officinalis	57	•			•	•						•	•						•		•		
Mentha aquatica	78	•		•		•	•			•	•		•				•		•		•		
Menyanthes trifoliata	78	•		•		•			•	•				•	•				•		•		
Molinia caerulea	60	•		•		•	•			•	•			•	•			•					
Myosotis scorpioides	78	•		•		•	•			•			•						•				
Myriophyllum spicatum	72	•		•		•				•							•						
Narcissus pseudonarcissus	48	•		•		•	•				•		•						•				•
Nasturtium officinale	79	•		•			•	•	•	•					•	•					•		
Nuphar lutea	73	•		•		•	•			•							•		•		•		
Nymphaea alba	73	•		•		•			•						•	•	•		•		•		
Nymphoides peltata	74	•		•		•	•		•	•					•		•		•		•	•	
Nyssa sylvatica	18			•		•	•			•	•			•	•			•					
Osmanthus x burkwoodii	27			•		•	•	•	•						•		•	•	•	•			•
Papaver rhoeas	57	•	•			•					•		•						•				
Parrotia persica	18			•		•	•	•	•					•	•		•						
Parthenocissus tricuspidata	34			•		•	•	•			•	•	•				•						
Petasites hybridus	49	•		•		•	•			•	•				•				•		•	•	
Phlox paniculata	49			•		•	•			•	•				•				•		•		
Phragmites australis	71	•		•		•	•		•	•			•						•				
Pieris japonica	28			•			•	•		•					•		•	•	•				•
Plantago major	49	•		•		•					•		•				•						
Polygonatum multiflorum	49	•		•			•	•			•		•						•				•
Polygonum bistorta	65	•		•		•	•			•	•		•				•		•		•		
Polystichum setiferum	67	•		•			•	•		•	•				•		•	•					
Potamogeton natans	74	•		•		•	•			•							•						
Potentilla neumanniana	65	•		•		•	•				•				•		•		•				
Primula veris	50	•		•		•					•	•	•						•		•		
Prunella grandiflora	50	•		•		•						•			•	•			•		•		
Prunus avium	19	•		•		•	•				•		•						•	•	•		
Prunus cerasifera	19			•		•	•				•			•	•	•			•		•		
Prunus padus	15	•		•			•	•		•	•				•				•	•	•		
Prunus spinosa	28	•		•		•	•			•	•	•	•						•	•	•		
Pulicaria dysenterica	50	•		•		•	•			•	•		•						•				
Pulsatilla vulgaris	50	•		•		•	•				•	•			•	•			•		•		
Quercus petraea	19	•		•		•	•				•	•		•	•		•			•	•		
Quercus robur	19	•		•		•				•	•		•				•			•			

			Levens-cyclus			Bloot-stelling			Water-beschikbaarheid					Zuurtegraad van de bodem				Bijzondere eigenschappen						
		Inheems	Eenjarig	Meerjarig	Tweejarig	Zon	Halfschaduw	Schaduw	Aquatisch	Vochtig	Normaal	Droog		Brede tolerantie	Zure bodem	Neutrale bodem	Basische bodem	Opvallend blad	Groenblijvend	Opvallende bloem	Vruchten voor dieren	Drachtplant	Giftig
Soort	Pagina																							
Ranunculus ficaria	51	•		•			•	•		•	•			•						•				•
Ranunculus flammula	79	•		•		•	•		•	•					•	•			•	•		•		
Reseda luteola	57	•			•	•					•					•	•			•		•		
Rhamnus cathartica	28	•		•		•	•			•	•					•	•			•	•			
Rheum rhabarbarum	51			•		•	•			•	•			•				•						
Rosa canina	28	•		•		•					•	•		•						•	•			
Rosa gallica	29	•		•		•	•				•	•				•	•			•		•		
Rosa x moschata	29	•		•		•	•				•					•	•			•		•		
Sagittaria sagittifolia	79	•		•		•	•			•								•		•				
Salix caprea	20	•		•		•	•				•					•				•	•	•		
Sambucus nigra	29	•		•		•	•			•	•	•		•						•	•	•		
Saponaria officinalis	51			•		•				•	•			•						•				
Scabiosa columbaria	51	•		•		•					•			•						•				
Scirpus lacustris	79	•		•		•	•		•	•					•	•								
Solidago virgaurea	52	•		•		•	•			•	•				•	•				•		•		
Sorbus aucuparia	15	•		•		•	•				•			•				•		•	•	•		
Sparganium erectum	80	•		•		•			•	•				•										
Stipa pennata	60			•		•						•				•	•	•		•				
Struthiopteris spicant	68	•		•			•	•		•	•				•			•	•					
Symphytum officinale	52	•		•		•	•			•	•			•				•		•		•		
Taxus baccata	32	•		•		•	•				•	•		•				•	•		•			•
Tiarella cordifolia	65			•				•	•						•	•		•	•	•				
Tilia cordata	20	•		•		•	•				•					•		•		•	•	•		
Torminalis glaberrima	20	•		•		•					•	•				•	•			•	•	•		
Trachelospermum jasminoides	36			•		•					•	•		•				•	•	•		•		
Trifolium rubens	57	•		•		•					•	•				•	•			•		•		
Typha latifolia	80	•		•		•	•		•	•						•					•			
Ulmus minor	20	•		•		•	•			•	•	•				•					•			
Valeriana repens	52	•		•		•	•			•	•			•						•		•		
Verbascum thapsus	52	•			•	•					•			•						•		•		
Veronica longifolia	53			•		•	•				•	•				•	•			•		•		
Veronicastrum virginicum	53			•			•	•			•				•			•						•
Viburnum lantana	29	•		•		•	•			•	•	•		•				•		•	•	•		•
Viburnum opulus	30	•		•		•	•			•	•					•				•	•	•		
Viburnum tinus	30			•		•	•			•	•				•	•	•		•	•	•	•		•
Vinca minor	65	•		•			•	•		•	•					•			•	•		•		
Viola odorata	53	•		•			•				•			•						•		•		

Fotocredits

Van links naar rechts en van boven naar beneden

INTRO
p.6: 1: Etienne Branquart ; 2-3 : Olivier Dochy
p.7: Christel Bouchet
p.10: 1: Contrat Rivière Dyle-Gette;
2: Pascal Colomb

BOMEN
p.15: 1: Shutterstock; 2: Pascal Colomb; 3: Laura Clark, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/6505760; 4: Pascal Colomb
p.16: 1-2-3: Pascal Colomb; 4: Chuangzao, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/407344939
p.17: 1: Полина Яковлевна Нехаева (Лихачева), CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/36257611; 2: Pascal Colomb; 3: rothleyschool, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/383571342; 4: Chris Close, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/580458246
p.18: 1: CC0; 2: Alice B, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/613538555; 3: Jean-Pol GRANDMONT, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nyssa_sylvatica_JPG1b.jpg; 4: CC0
p.19: 1: Kudaibergen Amirekul, CC BY-SA 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/48582092; 2: Pascal Colomb; 3: Sten, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Quercus-petraea-acorns.jpg; 4: Felix Riegel, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/observations/68329014
p.20: 1: Pascal Colomb; 2: Kim Holst DK4171, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/540184630; 3: Богданович Светлана, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/71997207; 4: Ahmed Mujčinović, CC BY-NC-SA 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/124542166

HEESTERS EN GROENSCHERMEN
p.23: 1: Shutterstock; 2: Pascal Colomb; 3: Kai Yan, Joseph Wong CC BY NC-SA 4.0, http://www.flickr.com/photos/33623636@N08/5552058075/; 4: Pascal Colomb
p.24: 1: Pascal Colomb; 2: Ryan_Hodnett CC BY-SA 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/8130003; 3: Wolfgang Bacher, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/6042441115; 4: Robert Flogaus-Faust, CC BY 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berberis_vulgaris_2_RF.jpg
p.25: 1: Shuhei Okuno, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/13687227; 2-3-4: Pascal Colomb
p.26: 1: Wolfgang Bettighofer, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/76382616; 2-3-4: Pascal Colomb
p.27: 1: Pascal Colomb; 2: 空猫 T. N, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/56235268; 3-4: Pascal Colomb
p.28: 1-2: Pascal Colomb; 3: Robert Flogaus-Faust, CC BY 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rhamnus_cathartica_RF.jpg; 4: Pascal Colomb
p.29: 1: Miroslav Marić, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/384662007; 2: Malcolm Manners, CC BY 2.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rosa_moschata_(2346963954).jpg; 3-4: Pascal Colomb
p.30: 1: Krzysztof Golik, CC BY- SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Viburnum_tinus_in_Gard_02.jpg; 2: Pascal Colomb
p.32: 1-4: Pascal Colomb

KLIMPLANTEN
p.34: 1: 羅忠良, CC BY-NC 4.0; 2: Pascal Colomb; 3: Ivan Jarolímek, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/594419532; 4: mkkennedy, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/27174829
p.35: 1: Jane Charlen, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/429927833; 2: 空猫 T. N, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/56206683; 3-4: Pascal Colomb
p.36: 1-2: Pascal Colomb; 3: Todd Boland, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/119693394

BLOEMENBORDER
p.39: 1: Contrat Rivière Dyle-Gette; 2: Pascal Colomb; 3: jltasset, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/473845647; 4: Pascal Colomb
p.40: 1: Pascal Colomb; 2: Rüdiger, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aconitum-napellus_4435.jpg; 3: Krzysztof Ziarnek, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Allium_schoenoprasum_kz02.jpg; 4: Pascal Colomb
p.41: 1-2: Pascal Colomb; 3: Donald Davesne, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/148493890; 4: Pascal Colomb
p.42: 1: Svetlana Nesterova, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/60614243; 2: Pascal Colomb; 3: Agnieszka Kwiecień, CC BY-NC 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Artemisia_absinthium_Bylica_pio%C5%82un_2022-05-22_02.jpg; 4: Kai-Philipp Schablewski, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/276645751
p.43: 1: Agnieszka Kwiecień, CC BY-NC 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aruncus_dioicus_Parzyd%C5%82o_le%C5%9Bne_2010-05-29_03.jpg; 2: Krzysztof Ziarnek, CC BY-NC 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Astilboides_tabularis_kz04.jpg; 3: Jean-Pol GRANDMONT, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:0_Baptisia_australis_(Y).JPG; 4: Pascal Colomb
p.44: 1: Pascal Colomb; 2: prellinchen, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/129833718; 3: Ринат Султанов, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/45450698; 4: Neil Tucker, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/370621982
p.45: 1-2: Pascal Colomb; 3: Sergey Mayorov, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/83743780; 4: Pascal Colomb
p.46: 1-3: Pascal Colomb; 4: cjbeard, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/130761214
p.47: 1-2: Pascal Colomb; 3: John Barkla, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/57386745; 4: Jordi Bassols Garcia, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/237272406
p.48: 1-4: Pascal Colomb
p. 49: 1: Valera Kn, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/206005005; 2: Didier Descouens, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:(MHNT)_Phlox_paniculata_famous_light_purple_-_Les_Martels,_Giroussens_Tarn.jpg; 3: caroline80126, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/280785469; 4: Pascal Colomb
p.50: 1: Pascal Colomb; 2: Krzysztof Ziarnek, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prunella_grandiflora_kz14.jpg; 3-4: Pascal Colomb
p.51: 1: Bernard Picton, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/7034063; 2: Mikkel Dybda, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/116783729; 3-4: Pascal Colomb
p.52: 1-3: Pascal Colomb; 4: Susan Elliott, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/82350943
p.53: 1-2: Pascal Colomb; 3: Fritz Geller-Grimm, CC BY-SA 2.5, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Viola_odorata_fg01.JPG

BLOEMENWEIDE
p.55: 1-2: Pascal Colomb; 3: Wolfgang Jauch, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/76083797; 4: Pascal Colomb
p.56: 1-4: Pascal Colomb
p.57: 1: Sergey Mayorov, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/79309141; 2-3: Pascal Colomb; 4: Wolfgang Jauch, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/79712300

GRASSEN
p.59: 1: Krzysztof Ziarnek, CC BY-NC 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Briza_media_kz02.jpg; 2: Pål A. Olsvik, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/208072203; 3: bertrand bui, CC BY-SA 2.0, http://www.tela-botanica.org/eflore/consultation/popup.php?module=popup-illustrations&action=fiche&referentiel=bdtfx&id=29231; 4: Соколков Юрий Павлович, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/63425091
p.60: 1: Krzysztof Ziarnek, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Luzula_sylvatica_kz01.jpg; 2: Julia Henning, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/223917531; 3: T. Kebert, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stipa_pennata_TK_2021-05-11_2.jpg

BODEMBEDEKKERS
p.62: 1: zebedeugalinha, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/576360367; 2: Pascal Colomb; 3: CC0; 4: Phil Benstead, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/184499318
p.63: 1-4: Pascal Colomb
p.64: 1-2: Pascal Colomb; 3: FreckLes, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/61660329; 4: Denis Otkydach, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/138484656
p.65: 1: Pascal Colomb; 2: Agnieszka Kwiecień, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Potentilla_neumanniana_Pi%C4%99ciornik_wiosenny_2018-04-15_05.jpg; 3-4: Pascal Colomb

VARENS
p.67: 1: Agnieszka Kwiecień, CC BY-NC 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Asplenium_scolopendrium_syn._Phyllitis_scolopendrium_2020-07-23_02.jpg; 2: Jurga Motiejūnaitė, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/52972104; 3: Oliver Stöhr, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/530747816; 4: Agnieszka Kwiecień, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Polystichum_setiferum_Paprotnik_szczecinkoz%C4%99bny_2021-09-18_04.jpg
p.68: 1: rokman, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/108004564

WATERPLANTEN
p.71: 1: Eduard Garin, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/44760012; 2: Luca Boscain, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/590394681; 3: Jo Packet; 4: Pascal Colomb
p.72: 1: Céline Prévot; 2: Thomas Wrbka, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/438038117
p.73: 1: Matthias Buck, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/236326632; 2: Eric Hough, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/50186912; 3: CC0; 4: Kristin A. Bakkegard, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/169681028
p.74: 1-2: Pascal Colomb; 3: chiuluan, CC BY 4.0, http://inaturalist.org/photos/193786804; 4: Pascal Colomb
p.75: 1: Pascal Colomb; 2: Ayotte, Gilles, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Calla_palustris_15-p.bot-calla.pallust-24.jpg; 3: Pascal Colomb; 4: Natalia Pashkevych, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/192406234
p.76: 1: Zihao Wang, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/332425090; 2: honzap, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/130544447; 3: Věra Kafková, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/409910492; 4: Pascal Colomb
p.77: 1: Pascal Colomb; 2: Sylvain Montagner, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/517256901; 3: Christian Fischer, CC BY SA 3.0, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:HydrocotyleVulgaris.jpg; 4: Pascal Colomb
p.78: 1: Věra Kafková, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/314037009; 2: mobbini, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/437878448; 3: Michael J. Papay, CC BY 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/481187268; 4: Pascal Colomb
p.79: 1: Tournasol7, CC BY 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nasturtium_officinale_in_Aveyron_(1).jpg; 2: Krzysztof Golik, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ranunculus_flammula_in_West_Coast_Region_02.jpg; 3: m-polzin, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/318823036; 4: qweru, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/542889746
p.80: 1: Graeme Baxter, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/526190912; 2 : Bart Wursten, CC BY-NC 4.0, https://www.inaturalist.org/photos/63648251

Deze gids is opgesteld door het **Nationaal Wetenschappelijk Secretariaat voor Invasieve Uitheemse Soorten** (NWSIUS). Het is een bijgewerkte en uitgebreide versie van de brochure "Alternatieven voor invasieve planten – Plant anders: Kies voor biodiversiteit in de tuin" die in 2012 werd uitgegeven als onderdeel van het LIFE AlterIAS-project, gecoördineerd door de Biodiversiteits- en Landschapseenheid van de Universiteit van Luik Gembloux Agro-Bio Tech (C. Mathys, M. Halford, L. Heemers en G. Mahy).

Deze nieuwe versie is geproduceerd in het kader van het Nationaal Actieplan voor de aanpak van de onopzettelijke introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten van de Unielijst in België. De gids is tot stand gekomen dankzij een samenwerking tussen het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, evenals met de verenigingen en federaties van de tuinbouwsector.

Coördinatie en inhoud

Arnaud Jacobs, Jane Reniers, Johan de Gruyter, Marine Lonnoy (NWSIUS)

Dank voor hun bijdrage en/of correctie aan Etienne Branquart (SPW ARNE - DEMNA), Louis Noël (Adalia 2.0), Myriam Auquière (SPW ARNE – DNF), Pascal Colomb (Ecosem), Sandy Adriaenssens (Viaverda), Sophie Maerckx en Christophe Biesmans (Apis Bruoc Sella) en Wolf Vanherreweghe (ANB).

Vormgeving

Josworld

Contact

secretariat@iasregulation.be

In samenwerking met

adalia: Apis BRUSSELS

Ondersteund en gefinancierd door

Wallonie

bruxelles environnement leefmilieu brussel .brussels

Vlaanderen verbeelding werkt

Invasive Alien Species
National Scientific Secretariat

Meer info via
www.iasregulation.be/slimkweken

2026